

COMMISSIE
VOOR BOEKHOUDKUNDIGE NORMEN

58

Oprichting en opdracht

De Commissie werd opgericht door het koninklijk besluit van 21 oktober 1975 houdende oprichting van een Commissie voor Boekhoudkundige Normen.

De Commissie heeft als autonoom adviesorgaan tot taak:

- de regering en de Kamers van advies te dienen, op hun verzoek of op eigen initiatief, op het gebied van de boekhouding en van de jaarrekeningen;
- de boekhoudkundige doctrine te ontwikkelen en, via adviezen of aanbevelingen, de principes te bepalen van een regelmatige boekhouding;
- het uitbrengen van gemotiveerde adviezen omtrent individuele vragen om afwijking van de wetgeving gericht door ondernemingen aan hetzij de minister van Economische Zaken, hetzij aan de minister van Middenstand.

Samenstelling

Voorzitter

DHR. JAN VERHOEYE

Benoemd op voorstel van de minister van Economie

Leden

MEVR. V. TAI

DHR. L. VAN BRANTEGEM

Benoemd op voorstel van de minister van Financiën

DHR. R. QUINART

Benoemd op voorstel van de minister van Begroting

DHR. H. VAN PASSEL

Benoemd op voorstel van de Raad van het Instituut der Bedrijfsrevisoren

MEVR. M. CLAES

Benoemd op voorstel van de Raad van het Instituut van de Accountants en Belastingconsulenten

MEVR. V. SLEEUWAGEN

Benoemd op voorstel van de Raad van het Beroepsinstituut van Erkende Boekhouders en Fiscalisten

MEVR. C. COLLET

Benoemd op voorstel van de minister van Middenstand, gekozen op dubbele lijsten voorgesteld door de representatieve organisaties van de Middenstand

MEVR. L. PINTÉ

DHR. B. COLMANT

MEVR. V. GODDEERIS

DHR. I. DIERICKX

Benoemd op voorstel van de Centrale raad voor het Bedrijfsleven

DHR. B. AMEYE

Benoemd op voorstel van de minister van Economie

DHR. G. GIROULLE

Benoemd op voorstel van de minister van Justitie

MEVR. C. DENDAUV

Benoemd op voorstel van de minister van Middenstand

DHR. T. LHOEST

Benoemd op voorstel van de Commissie voor het Bank-, Financier- en Assurantiewezen

Secretariaat vaktechnische zaken

MEVR. SADI PODEVIJN

Secretaris-generaal

MEVR. ELS GOSSÉ

Wetenschappelijk secretaris

MEVR. MARIEKE BREES

Wetenschappelijk secretaris

DHR. IGNACE BOGAERT

Wetenschappelijk secretaris

DHR. DIDIER BEBWA KABAROLE

Wetenschappelijk secretaris

MEVR. ANNE-LAURE LOSSEAU

Wetenschappelijk secretaris

Vertaalster

MEVR. NATASA IVACIC

Secretariaat administratieve zaken

MEVR. MICHELINE LAVENDOMME

Management assistant

INHOUDSOPGAVE

58

advies 2011/4

*Boekhoudkundige verwerking van levering/ontvangst
van handelsgoederen om niet
Advies van 12 januari 2011*

I. LEVERING VAN HANDELSGOEDEREN OM NIET	5
II. ONTVANGST VAN HANDELSGOEDEREN OM NIET	5

advies 2011/5

*Consolidatiekring: interpretatie van de uitsluitingsgrond
van artikel 107, 4° KB W.Venn.
Advies van 25 februari 2011*

INLEIDING	6
I. CONSOLIDATIEPLICHT EN BEPALING VAN DE CONSOLIDATIEKRING	6
II. INTERPRETATIE VAN DE UITSLUITINGSGROND	7
A. Aandelen waarop is ingeschreven met het oog op wederafstand ervan	7
B. Aandelen die krachtens een beslissing van de vennootschap bestemd zijn om binnen het jaar te worden vervreemd	7

advies 2011/6

Boekhoudkundige verwerking van de aankoop van goud en kunstwerken

Advies van 16 maart 2011

8

INLEIDING

8

I. AANKOOP VAN GOUD

8

A. *Opname onder de vlottende activa*

8

1. Voorraden

8

2. Geldbeleggingen

9

B. *Opname onder de vaste activa*

10

II. AANKOOP VAN KUNSTWERKEN

10

A. *Opname onder de vlottende activa*

1. Voorraden

10

2. Geldbeleggingen

11

B. *Opname onder de vaste activa*

11

advies 2011/7

Bestemde fondsen

Advies van 6 april 2011

12

advies 2011/8

Verslaggeving bij ontbinding en vereffening

Advies van 6 april 2011

15

INLEIDING

15

I. ONTBINDING (INVEREFFENINGSTELLING)

15

A. *Vrijwillige ontbinding*

15

B. *Gerechtigde ontbinding van niet meer actieve vennootschappen*

15

II. VEREFFENING

17

III. AFSLUITING VAN DE VEREFFENING

17

advies 2011/9

Invloed van het buitengerechtelijk minnelijk akkoord en de gerechtelijke reorganisatie op de schulden en vorderingen

Advies van 6 april 2011

19

INLEIDING

19

I. BOEKHOUDKUNDIGE VERWERKING VAN DE KWIJTSCHELDING VAN SCHULDEN

20

A. *Bij de schuldenaar*

20

B. *Bij de schuldeiser*

21

II. BOEKHOUDKUNDIGE VERWERKING VAN RENTELOZE SCHULDEN IN HET KADER VAN DE WCO	23
A. <i>Bij de schuldenaar</i>	23
1. Omvorming van een schuld wegens levering van goederen en diensten of een andere schuld tot een renteloze schuld, al dan niet terugbetaalbaar over verschillende jaren.	23
2. Bekomen van een renteloze lening	23
B. <i>Bij de schuldeiser</i>	23
1. Omvorming van een vordering wegens levering van goederen en diensten of een rentegevende vordering tot een renteloze vordering, al dan niet terugvorderbaar over meer dan één jaar	23
2. Toekennen van een renteloze lening	23
III. BOEKHOUDKUNDIGE VERWERKING VAN DE OMZETTING VAN (EEN DEEL VAN) DE SCHULDVORDERING IN KAPITAAL	24
A. <i>Bij de schuldenaar</i>	24
B. <i>Bij de schuldeiser</i>	26

advies 2011/12

<i>Afwijking inzake functionele valuta: praktische implicaties en procedure Advies van 4 mei 2011</i>	27
---	----

INLEIDING	27
I. OMREKENING VAN ACTIVA, PASSIVA, KOSTEN EN OPBRENGSTEN NAAR AANLEIDING VAN HET VERKRIJGEN VAN DE AFWIJKING INZAKE FUNCTIONELE VALUTA TIJDENS HET BOEKJAAR	27
II. AFWIJKINGSAANVRAGEN INGEDIEND DOOR VENNOOTSCHAPPEN DIE NOG GEEN JAARREKENING NEERGELEGD HEBBEN	28
III. AANVRAGEN TOT VERLENGING VAN DE AFWIJKING INZAKE FUNCTIONELE VALUTA	29

advies 2011/13

<i>Overheidssubsidies Advies van 4 mei 2011</i>	30
---	----

INLEIDING	30
I. TOEPASSINGSGEBIED	30
II. ALGEMEEN	31
A. <i>Tijdstip waarop de subsidie moet geboekt worden</i>	31
B. <i>Subsidies in natura</i>	33
III. INVESTERINGSSUBSIDIES	33
A. <i>Kapitaalsubsidies</i>	34
1. Begrip en voorstelling in de jaarrekening (artikel 95 KB W.Venn.)	34
2. Toerekening van de subsidie aan de resultatenrekening	35
3. Terugbetaling	36
4. Particulariteiten	38

<i>B. Interestsubsidies</i>	38
1. Begrip en voorstelling in de jaarrekening	38
2. Boekhoudkundige verwerking	39
IV. EXPLOITATIESUBSIDIES	39
A. <i>Begrip en voorstelling in de jaarrekening</i>	39
B. <i>Boekhoudkundige verwerking</i>	40
C. <i>Toepassingen</i>	40
1. Gedeeltelijke vrijstelling betaling bedrijfsvoorheffing	40
2. Particulariteit: overheidssubsidies ter financiering van het bedrijfskapitaal	40
V. SUBSIDIES VOOR KOSTEN VAN ONDERZOEK EN ONTWIKKELING	41
A. <i>Toekenning subsidies voor kosten van onderzoek en ontwikkeling</i>	41
B. <i>Terugbetaling subsidies voor kosten van onderzoek en ontwikkeling</i>	41

» **Boekhoudkundige verwerking van levering/ontvangst van handelsgoederen om niet (advies 2011/4)**
Advies van 12 januari 2011

Trefwoorden

gratis handelsgoederen – levering handelsgoederen om niet – ontvangst handelsgoederen om niet – verkrijging om niet – voorraad – voorraadwijziging

I. Levering van handelsgoederen om niet

Een onderneming die aan een derde handelsgoederen om niet levert, dient in zijn boekhouding weer te geven dat deze goederen zijn voorraad hebben verlaten.

Voorbeeld

Een onderneming levert handelsgoederen ter waarde van 500 euro¹ gratis aan haar klant. Op inventarisdatum zal de rekening 340 *Handelsgoederen*, via het boeken van de voorraadwijzigingen, voor 500 euro worden beïnvloed.

De Commissie spreekt zich niet uit over de btw-implicaties van de levering van goederen om niet.

II. Ontvangst van handelsgoederen om niet

De Commissie stelt vast dat er in de praktijk aan de ontvangst van handelsgoederen om niet meestal een aankoopverplichting is verbonden.

De onderneming die, bij aankoop van een welbepaalde hoeveelheid handelsgoederen, handelsgoederen ‘gratis’ ontvangt van zijn leverancier, dient hiervoor geen extra boeking te verrichten.

Voorbeeld

Een onderneming ontvangt bij de aankoop van 100 handelsgoederen, 10 stuks ‘gratis’. De prijs per stuk bedraagt 110 euro. De aankoop van 100 stuks dient als volgt te worden ingeschreven:

604 Aankopen van handelsgoederen	11.000	
aan 440 Leveranciers		11.000

Bij ontvangst van de 10 ‘gratis’ stuks, dient de onderneming geen bijkomende boeking te verrichten.

Er dient hierbij wel opgemerkt te worden dat de prijs per stuk bij voorraadwaardering 100 euro (11.000 euro/110 stuks) zal bedragen in plaats van 110 euro.

De Commissie spreekt zich evenmin uit over de btw-implicaties van de ontvangst van goederen om niet.

¹ De waarde van de uitgaande voorraad dient te worden bepaald overeenkomstig artikel 43 KB W.Venn.

» **Consolidatiekring: interpretatie van de uitsluitingsgrond van artikel 107, 4° KB W.Venn. (advies 2011/5)**
Advies van 25 februari 2011

Trefwoorden

aandelen – aandelen uitsluitend gehouden met het oog op latere vervreemding – consolidatiekring – consolidatieplicht – controle – dochteronderneming – financiële vaste activa – geconsolideerde jaarrekening – geldbeleggingen – interpretatie – strikte interpretatie – uitsluitingsgrond – verkoop aandelen – vervreemding

Inleiding

Artikel 107, 4° van het koninklijk besluit ter uitvoering van het Wetboek van Vennootschappen (hierna KB W.Venn.) bepaalt dat een dochter buiten de consolidatie mag worden gelaten indien haar aandelen uitsluitend met het oog op latere vervreemding worden gehouden.

Aan de Commissie werd gevraagd de draagwijdte van deze uitsluitingsgrond voor niet beursgenoteerde Belgische vennootschappen te verduidelijken.

I. Consolidatieplicht en bepaling van de consolidatiekring

Artikel 110 van het Wetboek van Vennootschappen schrijft voor dat elke moedervennootschap een geconsolideerde jaarrekening en een jaarverslag over de geconsolideerde jaarrekening moet opstellen indien zij, alleen of gezamenlijk, één of meer dochterondernemingen controleert.

Als criterium wordt het controlebegrip uit het Wetboek van Vennootschappen gehanteerd.¹ Artikel 5 van het Wetboek van Vennootschappen bepaalt dat een vennootschap een andere vennootschap controleert wanneer zij een beslissende invloed kan uitoefenen op de aanstelling van de meerderheid van de bestuurders of zaakvoerders van laatstgenoemde onderneming of op de oriëntatie van haar beleid. Deze controle kan zowel in rechte als in feite bestaan en kan exclusief of samen met een of meerdere niet verbonden ondernemingen worden uitgeoefend.

Artikel 107, 4° KB W.Venn. laat evenwel toe dat een dochteronderneming buiten de consolidatie wordt gelaten indien haar aandelen uitsluitend met het oog op latere vervreemding worden gehouden. Specifiek met betrekking tot deze uitzondering, bepaalt het Verslag aan de Koning bij het koninklijk besluit van 6 maart 1990 op de geconsolideerde jaarrekening van de ondernemingen² uitdrukkelijk dat zij slechts strikt kan geïnterpreteerd worden. De uitzonderingsgevallen mogen namelijk niet worden ingeroepen om het beeld van het groepsgeheel te beïnvloeden dat de geconsolideerde jaarrekening oplevert.

---

¹ Zie artikel 5 e.v. W.Venn.

² BS 27 maart 1990.

II. Interpretatie van de uitsluitingsgrond

De Commissie herinnert er vooreerst aan dat uit artikel 95, § 1, VIII.B. KB W.Venn. kan worden besloten dat aandelen in verbonden ondernemingen of in ondernemingen waarmee een deelnemingsverhouding bestaat, en die zijn verkregen of waarop is ingeschreven met het oog op de wederafstand ervan, of die krachtens een beslissing van de vennootschap bestemd zijn om binnen twaalf maanden te worden gerealiseerd, wel mogen, maar daarom niet moeten worden opgenomen onder de rubriek geldbeleggingen.³

Als gevolg van de strikte interpretatie van de uitsluitingsgrond, is de Commissie van mening dat slechts onder bepaalde voorwaarden de opname van een dochteronderneming onder de financiële vaste activa gepaard kan gaan met de toepassing van artikel 107, 4° KB W.Venn.

A. Aandelen waarop is ingeschreven met het oog op wederafstand ervan

Met betrekking tot de aandelen waarop is ingeschreven met het oog op de wederafstand ervan, is de Commissie van mening dat deze participaties slechts buiten de consolidatie mogen worden gelaten, wanneer aan de volgende voorwaarden is voldaan:

1. vooreerst moet het een participatie betreffen die *uitsluitend* is verworven en wordt aangehouden met het oog op vervreemding. Dit impliceert dat de beslissing of verplichting tot vervreemding reeds vaststaat bij het verwerven van de participatie, en dat het bevoegde orgaan een operationeel plan heeft opgestart om een koper te vinden;
2. bovendien moet de vervreemding van de aandelen plaatsvinden *binnen de twaalf maanden* na verwerving. Volgens de Commissie houdt deze voorwaarde in dat de verwerving van de aandelen en de daarmee gepaard gaande beslissing tot vervreemding, resulteert in een koop-verkoopovereenkomst met effectieve uitwerking binnen de twaalf maanden. Indien de vervreemding niet is gebeurd binnen de twaalf maanden na verwerving, moet de participatie opgenomen worden in de consolidatie;
3. ten slotte wenst de Commissie te benadrukken dat de onderneming het gebruik van artikel 107, 4° KB W.Venn. dient te motiveren in de toelichting.⁴

B. Aandelen die krachtens een beslissing van de vennootschap bestemd zijn om binnen het jaar te worden vervreemd

Ingeval het bestuursorgaan van de vennootschap daarentegen beslist om een participatie te verkopen die zij jarenlang duurzaam heeft aangehouden, moet deze participatie geconsolideerd worden tot op de datum van verkoop. In dit geval kan geen beroep gedaan worden op de uitsluitingsgrond van artikel 107, 4° KB W.Venn.

Volgens de Commissie moet voor participaties die niet aan de hierboven opgesomde voorwaarden voldoen, de datum van de consolidatie immers op dezelfde wijze worden vastgesteld als de datum van hun opname in de consolidatie. Hiervoor moet, volgens de ter zake geldende regel, worden uitgegaan van de datum waarop de effecten van de dochteronderneming (en derhalve de controle) zijn verworven of van een nabijzijnde datum. Zolang de controle wordt uitgeoefend, en dus tot de datum van overdracht van de aandelen of een nabijzijnde datum, moet geconsolideerd worden.⁵

³ Doet de vennootschap dit wel, dan zal het bezit van deze aandelen geen vermoeden van controle doen rijzen en zullen de ondernemingen waarin deze deelnemingen tijdelijk worden aangehouden vermoedelijk geen deel uitmaken van de consolidatiekring.

⁴ Artikel 107, lid 2 KB W.Venn.

⁵ Voor beursgenoteerde vennootschappen die hun geconsolideerde rekeningen volgens Belgisch recht opstellen wordt door de CBFA hetzelfde standpunt ingenomen: zie *Jaarverslag Commissie voor het Bank- en Financieuzen*, 1996-1997, 107.

» **Boekhoudkundige verwerking van de aankoop van goud en kunstwerken (advies 2011/6)**
Advies van 16 maart 2011

Trefwoorden

aankoop van goud – aankoop van kunstwerken – beleggingsgoederen – geldbeleggingen – goud – goudbeleggingen – goudreserve – herwaardering – kunstwerken – liquide markt – permanente minimumvoorraad – rentabiliteitsvoorwaarde – schilderij – vaste activa – vlottende activa – voorraden – waardering van voorraden – waardevermindering

Inleiding

Ondernemingen die goud of kunstwerken aankopen, stellen zich de vraag onder welke rubriek deze actiefbestanddelen moeten worden geboekt.

Het Belgische wettelijk schema van de balans, opgenomen in artikel 88 van het koninklijk besluit van 30 januari 2001 tot uitvoering van het Wetboek van Vennootschappen (hierna: KB W.Venn), splitst de activa op in vaste activa en vlottende activa. Er wordt echter in het KB W.Venn. geen verdere omschrijving gegeven van deze categorieën.

De Vierde Richtlijn bepaalt dat vermogensbestanddelen op grond van hun bestemming ingedeeld worden bij vaste of bij vlottende activa.¹ Slechts wanneer zij bestemd zijn om duurzaam voor de bedrijfsuitoefening te worden gebruikt, zullen vermogensbestanddelen ingedeeld worden bij de vaste activa.²

Afhankelijk van de achterliggende beweegreden van de aankoop kan volgens de Commissie geargumenteed worden om de aankoop van goud of kunstwerken te boeken onder de vaste activa (overige materiële vaste activa), dan wel onder de vlottende activa (voorraden of geldbeleggingen). Dit zal gevolgen met zich meebrengen wat betreft de toepasselijke waarderingsregels.

I. Aankoop van goud

A. Opname onder de vlottende activa

Uit de eerder vermelde bepalingen van de Vierde Richtlijn vloeit voort dat de aankoop van goud wordt opgenomen onder de vlottende activa, wanneer dit goud wordt aangekocht zonder de bedoeling het duurzaam voor de bedrijfsuitoefening te gebruiken.

1. VOORRADEN

Wanneer voor een onderneming de aankoop, de eventuele verwerking en vervolgens de verkoop van goud het bedrijf uitmaakt, lijkt het aangewezen om de aankopen van goud boekhoudkundig te verwerken als voorraadaankopen (rekening 60 in de minimumindeling van het algemeen rekeningenstelsel³).

Het goud dat door de onderneming in voorraad wordt gehouden, kan enerzijds aangekocht zijn bij derden om het te gebruiken als belangrijk element van een transformatie- of productie-

¹ Artikel 15, paragraaf 1 van Richtlijn 78/660/EEG betreffende de jaarrekening van bepaalde vennootschappen.

² Artikel 15, paragraaf 2 van Richtlijn 78/660/EEG betreffende de jaarrekening van bepaalde vennootschappen.

³ Zoals ingevoerd door het KB van 12 september 1983.

proces (grondstof). Anderzijds kan het goud aangeschaft zijn om in het productieproces aan te wenden, maar dan eerder als bijkomstig element (hulpstof). Ondernemingen kunnen ook goud aankopen om zonder bewerking of na slechts een lichte bewerking door te verkopen (handelsgoed). Ten slotte kan in de loop van het productieproces binnen de onderneming als gevolg van bepaalde processen goud afgezonderd worden.

De Commissie is van mening dat een permanente minimumvoorraad, die nodig is om het productieproces op gang te houden, onder de vlottende activa moet worden opgenomen.

Artikel 95 van het KB W.Venn. bepaalt dat zowel grond- en hulpstoffen worden opgenomen onder de post VI.A.1 van het volledige schema van de balans. Voor aankopen van goud als handelsgoed wordt een opname onder post VI.A.4 voorgeschreven. Goederen in bewerking worden opgenomen onder post VI.A.2.

Krachten artikel 69, § 1 KB W.Venn. worden zowel grond- en hulpstoffen als handelsgoederen gewaardeerd tegen aanschaffingswaarde of tegen de marktwaarde op balansdatum als die lager is (principe *lower of cost or market*). De aanschaffingswaarde wordt hier uitgedrukt door de aanschaffingsprijs, nl. de aankoopprijs, vermeerderd met bijkomende kosten (bv. vervoer, niet-terugbetaalbare belastingen,...). Onder marktprijs moet men hier de prijs op de aankoopmarkt verstaan. Deze prijs moet op een normale wijze gevormd worden, d.w.z. bij de gewone leveranciers en volgens normaal gevraagde bestelhoeveelheden.⁴ Een waardering tegen lagere marktwaarde mag niet behouden blijven, indien achteraf de marktwaarde hoger komt te liggen dan de voor de waardering van de voorraden gehanteerde lagere marktwaarde⁵.

Artikel 69, § 2 KB W.Venn. bepaalt dat goederen in bewerking gewaardeerd worden tegen vervaardigingsprijs, onverminderd de toepassing van artikel 70 KB W.Venn.⁶

Voor een gedetailleerd overzicht van de waarderingsbeginselen van toepassing op voorraden, verwijst de Commissie naar het herziene advies 132/7 “Boeking en waardering van voorraden”.⁷

2. GELDBELEGGINGEN

Indien daarentegen een onderneming haar overtollige liquiditeiten aanwendt voor de aankoop van goud, in de hoop dit op korte of middellange termijn opnieuw te verkopen met het oog op de realisatie van een meerwaarde, beantwoordt deze aankoop eerder aan de definitie van geldbeleggingen. Geldbeleggingen kunnen namelijk omschreven worden als het binnen de onderneming aanwezig, tijdelijk vrij vermogen, dat men een zo goed mogelijke bestemming geeft qua rendement en qua realiseerbaarheid.⁸ Beleggingen in goud kunnen dan worden opgenomen in de rubriek VIII.B *Overige beleggingen* van het volledig schema van de balans.

In tegenstelling tot vastrentende effecten, termijndeposito's en aandelen genereren goudbeleggingen echter geen periodieke opbrengsten. Beleggingen in goud worden om deze reden bij voorkeur geboekt op een subrekening van rubriek 51 *Aandelen*. In het CBN-advies 2010/7

⁴ E. De Lembre, *Handboek Boekhouden: grondige studie van de jaarrekening naar Belgisch recht*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 548.

⁵ Artikel 69, § 1, tweede lid KB W.Venn.

⁶ Artikel 69, § 2. Luidens artikel 37 KB W.Venn. omvat de vervaardigingsprijs naast de aanschaffingskosten der grondstoffen, verbruiksgoederen en hulpstoffen, de productiekosten die rechtstreeks aan het individuele product of aan de productengroep toerekenbaar zijn evenals het evenredig deel van de productiekosten die slechts onrechtstreeks aan het individuele product of aan de productengroep toerekenbaar zijn, voor zover deze kosten op de normale productieperiode betrekking hebben.

⁷ CBN-advies 132/7-“Boeking en waardering van voorraden”, *Bulletin CBN*, nr. 36, november 1996, herzien op 6 oktober 2010.

⁸ E. De Lembre, *Handboek Boekhouden: grondige studie van de jaarrekening naar Belgisch recht*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 618.

“Boekhoudkundige verwerking van de Tax shelter in hoofde van de investeerder” kondigde de Commissie reeds aan dat zij van plan is om aan de Regering voor te stellen de benaming en indeling van rekening 51 aan te passen naar *Aandelen en niet vastrentende beleggingen*. Geldbeleggingen zijn aan specifieke waarderingsregels onderhevig. Beleggingsgoederen of effecten opgenomen onder de geldbeleggingen worden gewaardeerd tegen aanschaffingswaarde.⁹ Bijkomende kosten van aanwerving moeten niet bij de aankoopprijs gevoegd worden maar mogen ten laste worden genomen van de resultatenrekening van het boekjaar in de loop waarvan ze werden aangegaan.¹⁰

Waardeverminderingen worden toegepast wanneer de realisatiewaarde op de datum van de jaarafsluiting lager is dan de aanschaffingswaarde.¹¹ De waardeverminderingen moeten voldoen aan de eisen van voorzichtigheid, oprechtheid en goede trouw.¹² Ze moeten teruggenomen worden als de oorzaak van de waardevermindering verdwijnt.¹³

Aangezien het KB W.Venn. de herwaardering van geldbeleggingen niet toelaat, is elke boeking van herwaarderingsmeerwaarden op goudbeleggingen uitgesloten.¹⁴ Een stijging van de waarde van het beleggingsproduct, wat inherent is aan de motivatie om die te verwerven, komt aldus niet in de boeken voor. Een mogelijke stijging van de goudprijs zal dus pas in de boeken komen wanneer de meerwaarde ook effectief is gerealiseerd. Tussentijds kan in de toelichting wel melding gemaakt worden van de evolutie van de waarde van de betreffende activa.

B. Opname onder de vaste activa

De vraag of de aankoop van goud kan worden geactiveerd als materieel vast actief en als dusdanig boekhoudkundig kan worden behandeld, wordt door de Commissie negatief beantwoord. Slechts in zeer uitzonderlijke gevallen bezitten ondernemingen goudreserves die aangemerkt kunnen worden als vermogensbestanddelen die bestemd zijn om duurzaam voor de bedrijfsuitoefening te worden gebruikt.

II. Aankoop van kunstwerken

Dit advies behandelt uitsluitend de aankoop van materiële kunstvoorwerpen. Ephemere kunstwerken (performances,...), die slechts een kortstondig bestaan hebben, vallen dus niet onder het toepassingsgebied.

A. Opname onder de vlottende activa

1. VOORRADEN

Schilderijen en andere kunstvoorwerpen die door kunsthandelaars worden aangekocht, maken in principe deel uit van hun voorraad handelsgoederen. Voorraden omvatten namelijk goederen die het voorwerp uitmaken van de bedrijfsactiviteiten van de onderneming. Onder handelsgoederen worden de materiële goederen verstaan die door de onderneming zijn ingekocht om zonder bewerking of na slechts een lichte bewerking te worden verkocht. Ook wanneer een kunstwerk in afwachting van de definitieve verkoop wordt verhuurd, blijft het geboekt onder voorraden.

⁹ Artikel 35 KB W.Venn.

¹⁰ Artikel 41, § 2 KB W.Venn.

¹¹ Artikel 74 KB W.Venn.

¹² Artikel 46 KB W.Venn.

¹³ Artikel 49 KB W.Venn.

¹⁴ Artikel 57, § 1 KB W.Venn.

Voor de toepasselijke waarderingsregels verwijst de Commissie naar het herziene advies 132/7 “Boeking en waardering van voorraden”.

2. GELDBELEGGINGEN

Wanneer kunstwerken echter door de onderneming worden aangekocht als zuivere belegging, d.i. om op korte of middellange termijn te worden verkocht met de bedoeling een meerwaarde te realiseren, acht de Commissie een opname onder de geldbeleggingen aangewezen, op voorwaarde dat voor deze kunstwerken een liquide markt bestaat. In dit geval zullen dan ook de waarderingsregels voor geldbeleggingen van toepassing zijn.¹⁵

B. Opname onder de vaste activa

Wanneer een onderneming kunstwerken aankoopt met de bedoeling deze werken duurzaam in de onderneming te houden, bijvoorbeeld als decoratie in haar ondernemingslokalen, beschouwt de Commissie dit als een investering in materiële vaste activa. Ook kunstwerken die worden aangekocht als belegging, maar waarvoor geen liquide markt bestaat, behoren volgens de Commissie tot de materiële vaste activa. De opname onder de vaste activa is in overeenstemming met artikel 15 van de Vierde Richtlijn.

Kunstwerken door ondernemingen aangekocht behoren tot de lichamelijke goederen die niet rechtstreeks nodig zijn voor de bedrijfsuitoefening en worden bijgevolg onder de rubriek III.E *Overige materiële vaste activa*, de restrubriek van de materiële activa, opgenomen. De Commissie is van mening dat ook de kunstwerken die duurzaam aangewend worden om te verhuren, gekwalificeerd dienen te worden als overige materiële vaste activa.

Materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen aanschaffingsprijs en voor dat bedrag in de balans opgenomen, onder aftrek van de desbetreffende afschrijvingen en waardeverminderingen.¹⁶ De aanschaffingsprijs omvat, naast de aankoopprijs, de bijkomende kosten zoals niet terugbetaalbare belastingen en vervoerkosten.¹⁷

Wat betreft kunstwerken wordt doorgaans aangenomen dat zij een onbeperkte economische levensduur hebben. Bijgevolg worden zij niet afgeschreven. Voor materiële vaste activa waarvan de gebruiksduur niet is beperkt, wordt slechts tot waardeverminderingen overgegaan in geval van duurzame minderwaarde of ontwaarding.¹⁸

Conform artikel 57 KB W.Venn. mogen materiële vaste activa geherwaardeerd worden, wanneer de waarde van deze activa, bepaald in functie van hun nut voor de vennootschap, op vaststaande en duurzame wijze uitstijgt boven hun boekwaarde. Aangezien kunstwerken geen activa zijn die nodig zijn voor de voortzetting van het bedrijf, mag de meerwaarde tot uitdrukking gebracht worden zonder rekening te houden met de algemene rentabiliteitsvoorwaarde.¹⁹ De Commissie is evenwel van mening dat de latente meerwaarde een duurzaam karakter moet vertonen, vooraleer zij in de boeken mag uitgedrukt worden. De beoordeling van het duurzaam karakter valt onder de verantwoordelijkheid van het bestuursorgaan. De geherwaardeerde waarde die voor deze vaste activa in aanmerking wordt genomen, wordt verantwoord in de toelichting bij de jaarrekening waarin de herwaardering voor het eerst werd toegepast.²⁰

¹⁵ Zie *supra*.

¹⁶ Artikel 35 KB W.Venn.

¹⁷ Artikel 36, lid 1 KB W.Venn.

¹⁸ Artikel 64, § 1 KB W.Venn.

¹⁹ Artikel 57, § 1, lid 1 KB W.Venn.; zie ook CBN-advies 2009/5 “De rentabiliteitsvoorwaarde bij herwaarderingsmeerwaarden”, *Bulletin CBN*, nr. 52, maart 2010, 9-17.

²⁰ Artikel 57, § 1, lid 2 KB W.Venn.

» *Bestemde fondsen (advies 2011/7)*
Advies van 6 april 2011

Trefwoorden

bestemde fondsen – fondsen bestemd voor investeringen – fondsen bestemd voor sociaal passief – resultaatverwerking – stichting – vereniging zonder winstoogmerk

De bestemde fondsen van een grote of zeer grote vereniging of stichting vertegenwoordigen eigen middelen van de vereniging of stichting. Bestemde fondsen worden gevormd vanuit het positief te bestemmen resultaat dat een vereniging of stichting behaalt, en waaraan zij een specifieke bestemming wenst te geven¹.

De balans van een grote of zeer grote vereniging of stichting wordt opgesteld na toewijzing. Dit wil zeggen rekening houdend met de beslissingen tot besteding van het saldo van de resultatenrekening en van het overgedragen resultaat².

Indien de vereniging of stichting op het einde van het boekjaar een positief resultaat behaalt, dan kan de vereniging of stichting beslissen om dit resultaat over te boeken naar de bestemde fondsen³. Deze boeking maakt deel uit van de resultaatverwerking.

Boeking

691 Overboeking op de bestemde fondsen
aan 13 Bestemde fondsen

De vereniging of stichting kan ook beslissen om het positief overgedragen resultaat van vorige jaren (gedeeltelijk) aan te wenden voor de aanleg van een bestemd fonds.

Voorbeeld 1

Stel dat de vereniging op het einde van het vorige boekjaar een positief resultaat behaalde van 5.000 euro. Aan dit resultaat werd geen specifieke bestemming gegeven en het werd geboekt op rekening 140 *Positief overgedragen resultaat*. Dit boekjaar behaalt de vereniging een positief resultaat van 14.000 euro. Het te bestemmen resultaat van het boekjaar bestaat uit dit positief resultaat van het boekjaar vermeerderd met het overgedragen positief resultaat van het vorige boekjaar (14.000 + 5.000). Het te bestemmen resultaat wordt volledig toegekend aan een fonds bestemd voor investeringen.

¹ Bestemde fondsen zijn vergelijkbaar met “reserves” bij ondernemingen.

De creatie van de rubriek *Bestemde fondsen* bij verenigingen en stichtingen kan worden verklaard vanuit de bekommernis de boekhoudverplichtingen volgend uit de wet van 17 juli 1975 aan te passen aan de bijzondere aard en het wettelijk statuut van de verenigingen (Verslag aan de Koning bij het koninklijk besluit van 19 december 2003 betreffende de boekhoudkundige verplichtingen en de openbaarmaking van de jaarrekening van bepaalde verenigingen zonder winstoogmerk, internationale verenigingen zonder winstoogmerk en stichtingen, BS 30 december 2003).

² Artikel 9 KB van 19 december 2003 *juncto* artikel 26, § 1 KB W.Venn.

³ De resultaatverwerking gebeurt op initiatief van de raad van bestuur, maar bij verenigingen dient de algemene vergadering deze resultaatverwerking goed te keuren (artikelen 17, § 1 en 37 wet van 27 juni 1921 betreffende de verenigingen zonder winstoogmerk, de internationale verenigingen zonder winstoogmerk en de stichtingen).

14 Overgedragen resultaat	5.000	
aan 790 Onttrekking aan het overgedragen resultaat ⁴		5.000

691 Overboeking op de bestemde fondsen	19.000	
aan 130 Fondsen bestemd voor investeringen		19.000

Het is belangrijk om duidelijk het verschil te maken tussen de aanleg van een bestemd fonds en de aanleg van een voorziening.

Voorzieningen voor risico's en kosten beogen naar hun aard duidelijk omschreven verliezen of kosten te dekken die op balansdatum waarschijnlijk of zeker zijn, doch waarvan het bedrag niet vaststaat⁵. Voorzieningen moeten stelselmatig worden gevormd⁶ en moeten worden teruggenomen ingeval deze worden aangewend⁷.

Een bestemd fonds wordt daarentegen gevormd vanuit de 'resultatenbestemming' van de vereniging of stichting en kan aangelegd worden om algemeen omschreven risico's of projecten te dekken. Bestemde fondsen behoren tot het eigen vermogen van de vereniging of stichting. De aanleg van bestemde fondsen is niet verplicht, maar de Commissie raadt aan dergelijke fondsen aan te leggen.

Het rekeningenstelsel voorziet de aanleg van *Fondsen bestemd voor investeringen* (rekening 130), *Fondsen bestemd voor sociaal passief* (rekening 131) en *Andere bestemde fondsen* (rekening 132).

De Commissie beveelt sterk aan om de bestemde fondsen terug te nemen bij aanwending. Bij heel specifiek omschreven fondsen is de Commissie van oordeel dat dit een verplichting is.

Voorbeeld 2

Stel dat een fonds bestemd voor investeringen ten belope van 25.000 euro wordt aangelegd voor de aankoop van een bestelwagen. Op het moment dat de bestelwagen wordt aangekocht (kostprijs 24.000 euro), dient dit fonds, naar het oordeel van de Commissie, teruggenomen te worden.

– Aankoop bestelwagen:

241 Meubilair & rollend materieel die volle eigendom zijn van de vereniging	24.000	
aan 440 Leveranciers		24.000

440 Leveranciers	24.000	
aan 550 Kredietinstellingen: Rekeningen-courant		24.000

⁴ De Commissie zal voorstellen om de benaming van rekening 790 aan te passen als volgt: "Overgedragen positief resultaat van het vorige boekjaar".

⁵ Artikel 6 KB van 19 december 2003 *juncto* artikel 50 KB W.Venn.

⁶ Ze mogen dus niet afhangen van het resultaat van het boekjaar (artikel 6 KB van 19 december 2003 *juncto* artikel 53 KB W.Venn.).

⁷ Artikel 6 KB van 19 december 2003 *juncto* artikel 55 KB W.Venn.

– Terugname van het daarvoor aangelegde bestemde fonds:

130 Fondsen bestemd voor investeringen	25.000	
aan 791 Onttrekking aan de bestemde fondsen		25.000

Het aangewend bestemd fonds mag eventueel ook rechtstreeks overgeboekt worden naar een ander bestemd fonds overeenkomstig CBN-advies 121/3 “Mutaties binnen het eigen vermogen”⁸.

Indien de vereniging of stichting op het einde van het boekjaar een negatief resultaat behaalt, dan kan de vereniging of stichting beslissen om het verliessaldo aan te zuiveren door onttrekking aan de bestemde fondsen. De onttrekking aan de bestemde fondsen ter aanzuivering van verliezen, dient steeds via de resultaatverwerking te verlopen⁹.

Boeking

13 Bestemde fondsen
aan 791 Onttrekking aan de bestemde fondsen

Wanneer een vereniging of stichting een bestemd fonds aanlegt, dan dient zij in de toelichting een staat van de bestemde fondsen op te nemen die de waarderingsregels vermeldt die werden gekozen om het bestemde bedrag te bepalen¹⁰.

Deze waarderingsregels dienen nauwkeurig te bepalen waarvoor het bestemd fonds wordt aangelegd. Zij dienen ook aan te geven op welke manier dit fonds zal aangelegd worden. Zo kan de jaarlijkse toekenning aan het fonds bijvoorbeeld gebeuren voor een percentage van het positieve resultaat of voor een vast bedrag (uiteraard onder voorbehoud van voldoende positief resultaat), en dit tot een bepaald bedrag bereikt wordt.

Voorbeeld 3

Een vereniging vreest dat ze haar activiteiten binnen een aantal jaren zal moeten stopzetten. De vereniging beslist om een fonds bestemd voor sociaal passief aan te leggen ten belope van de kosten die de vereniging zal moeten dragen in geval van afdanking van haar werknemers (deze worden geschat op 240.000 euro). In de waarderingsregels van het fonds wordt bepaald om de komende boekjaren 90% van het te bestemmen positief resultaat van het boekjaar aan dit fonds toe te kennen, totdat het bestemde fonds 240.000 euro bedraagt.

Stel dat de vereniging in dat boekjaar een positief resultaat behaalt van 50.000 euro, dan zal zij 45.000 euro toewijzen aan het fonds bestemd voor sociaal passief.

691 Overboeking op de bestemde fondsen	45.000	
aan 131 Fondsen bestemd voor sociaal passief		45.000

⁸ *Bulletin CBN*, nr. 34, maart 1995, 3-10.

⁹ De resultaatverwerking gebeurt op initiatief van de raad van bestuur, maar bij verenigingen dient de algemene vergadering deze resultaatverwerking goed te keuren (artikelen 17, § 1 en 37 wet van 27 juni 1921 betreffende de verenigingen zonder winstoogmerk, de internationale verenigingen zonder winstoogmerk en de stichtingen).

¹⁰ Artikelen 15, 6° en 18, 3° KB van 19 december 2003.

» *Verslaggeving bij ontbinding en vereffening (advies 2011/8)*
Advies van 6 april 2011

Trefwoorden

discontinuïteit – gerechtelijke ontbinding – invereffeningstelling – ontbinding – vereffening – vrijwillige ontbinding

Inleiding

Aan de Commissie werd de vraag gesteld welke verslaggevingsverplichtingen moeten worden nageleefd bij de ontbinding (invereffeningstelling) van een vennootschap, gedurende de vereffening en bij de sluiting van de vereffening.

I. Ontbinding (invereffeningstelling)

A. Vrijwillige ontbinding

De beslissing tot ontbinding van een rechtspersoon kan louter vrijwillig zijn. Overeenkomstig artikel 181 Wetboek van Vennootschappen¹ (hierna: W.Venn.) wordt het voorstel tot vrijwillige ontbinding van een vennootschap² toegelicht in een verslag dat door het bestuursorgaan wordt opgemaakt en dat vermeld wordt in de agenda van de algemene vergadering die zich over de ontbinding moet uitspreken.

Bij dat verslag wordt een staat van activa en passiva gevoegd, die niet meer dan drie maanden voordien is vastgesteld. Voornoemde staat wordt opgesteld conform de waarderingsregels vastgesteld in het koninklijk besluit van 30 januari 2001 tot uitvoering van het Wetboek van Vennootschappen (hierna: KB W.Venn.).

Artikel 28, § 2 KB W.Venn. bepaalt inzonderheid dat indien de vennootschap besluit haar bedrijf stop te zetten de waarderingsregels dienovereenkomstig aangepast moeten worden³. In het bijzonder geldt het volgende :

- a) de oprichtingskosten moeten volledig worden afgeschreven;
- b) voor de vaste en de vlottende activa moet zo nodig tot aanvullende afschrijvingen of waardeverminderingen worden overgegaan om de boekwaarde terug te brengen tot de vermoedelijke realisatiewaarde;
- c) een voorziening moet worden gevormd voor de kosten die verbonden zijn aan de beëindiging van de werkzaamheden, inzonderheid voor de aan het personeel uit te keren vergoedingen.

¹ Wet van 7 mei 1999 houdende het Wetboek van Vennootschappen, BS 6 augustus 1999.

² Coöperatieve vennootschap met beperkte aansprakelijkheid, commanditaire vennootschap op aandelen, besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid, Europese vennootschap, Europese coöperatieve vennootschap) of naamloze vennootschap.

³ Het bestuursorgaan kan verantwoorden dat artikel 28, § 2 KB W.Venn. niet wordt toegepast op het geheel of een deel van de boekhoudposten. Dit zou bijvoorbeeld het geval kunnen zijn als bepaalde onderdelen van de activiteiten nog zouden worden voortgezet gedurende verschillende jaren. Het bestuursorgaan zou ook kunnen verantwoorden dat geen enkele correctie wordt aangebracht op grond van artikel 28, § 2 KB W.Venn. als de reële mogelijkheid bestaat dat de ontbinding tot geen gehele of gedeeltelijke economische discontinuïteit van de activiteit zal leiden, omdat ernstige vooruitzichten bestaan van overdracht van het geheel of een deel van de exploitatie aan een andere onderneming die de exploitatie zal voortzetten. Deze afwijking van artikel 28, § 2 KB W.Venn. moet uiteraard verantwoord worden in de toelichting.

De commissaris of, bij zijn ontstentenis, een bedrijfsrevisor of een externe accountant die door het bestuursorgaan wordt aangewezen, brengt over deze staat verslag uit en vermeldt inzonderheid of daarin de toestand van de vennootschap op volledige, getrouwe en juiste wijze is weergegeven⁴.

Hoewel hiervoor geen expliciete wettelijke verplichting bestaat, is de Commissie van oordeel dat, teneinde de respectievelijke verantwoordelijkheid van bestuurders en vereffenaars duidelijk te onderscheiden en om aan beiden de gewenste kwijting te kunnen verlenen, het hoogst aangewezen is bij de aanvang van de vereffening een afrekening op te stellen voor de “normale werkingsperiode” van de onderneming.

Om deze afrekening aan derden tegenwerpeijk te maken, lijkt het aangewezen dat het bestuursorgaan van de betrokken vennootschap een balans, een resultatenrekening en een toelichting opmaakt voor het gedeelte van het boekjaar dat met de ontbinding van de vennootschap eindigt⁵ en deze in de vorm van een jaarrekening opgestelde stukken ter goedkeuring voorlegt aan de algemene vergadering en openbaar maakt, zulks overeenkomstig de regels die gelden voor het opstellen en openbaar maken van de jaarrekening van de betrokken vennootschapvorm.

B. Gerechtelijke ontbinding van niet meer actieve vennootschappen

De rechtbank kan op vraag van iedere belanghebbende of van het openbaar ministerie de ontbinding uitspreken van een vennootschap die gedurende drie opeenvolgende boekjaren niet heeft voldaan aan de verplichting om een jaarrekening neer te leggen overeenkomstig de artikelen 98 en 100 W.Venn., tenzij een regularisatie van de toestand mogelijk is⁶ en plaatsvindt vooraleer uitspraak wordt gedaan over de grond van de zaak⁷.

De vordering tot ontbinding kan worden ingesteld na het verstrijken van een termijn van zeven maanden te rekenen vanaf de datum van het afsluiten van het derde boekjaar⁸.

Nadat de vordering tot gerechtelijke ontbinding is ingesteld, kan de gedagvaarde vennootschap de toestand nog regulariseren door voor alle betrokken boekjaren effectief een jaarrekening neer te leggen. Het volstaat naar het oordeel van de Commissie niet dat één jaarrekening wordt neergelegd om de gerechtelijke ontbinding alsnog te verhinderen⁹.

Artikel 182 W.Venn. vereist niet dat de neergelegde jaarrekeningen de juiste financiële toestand van de vennootschap zouden weergeven, opdat deze in aanmerking zouden kunnen worden genomen om de ontbinding te verhinderen¹⁰. De Commissie wenst er evenwel op te wijzen dat indien de jaarrekening niet de juiste financiële toestand van de vennootschap weergeeft, het bestuursorgaan aansprakelijk en strafbaar is.

De rechtbank kan hetzij de onmiddellijke afsluiting van de vereffening uitspreken, hetzij de vereffeningwijze bepalen en een of meer vereffenaars aanwijzen. Wanneer de vereffening is beëindigd, brengt de vereffenaar verslag uit aan de rechtbank en legt, in voorkomend geval, aan de rechtbank een overzicht voor van de waarden van de vennootschap en van het gebruik ervan. De rechtbank spreekt de afsluiting van de vereffening uit¹¹.

⁴ Artikel 181, § 1, derde lid W.Venn.

⁵ Hiermee wordt de datum bedoeld van de authentieke akte tot ontbinding van de vennootschap.

⁶ De toestand kan dus enkel geregulariseerd worden indien het bestuursorgaan de jaarrekeningen opmaakt en de algemene vergadering deze goedkeurt.

⁷ Artikel 182, § 1 W.Venn. De regularisatie kan ook nog tijdens de procedure in hoger beroep gebeuren (Cass. 23 maart 2006, TRV 2006, 417, met noot M. Vanmeenen).

⁸ Artikel 182, § 2 W.Venn. Deze termijn van zeven maanden is dezelfde als deze in artikel 98 W.Venn.

⁹ Cf. Brussel 30 januari 2001, RW 2002-2003, 188.

¹⁰ Brussel 25 april 2002, RPS 2003, 293, met noot W. Derijcke.

¹¹ Artikel 182, § 3 W.Venn.

II. Vereffening

De vereffenaars zenden in de zesde en de twaalfde maand van het eerste vereffeningjaar een omstandige staat van de toestand van de vereffening over aan de griffie van de rechtbank van koophandel van het arrondissement waarin de vennootschap haar zetel heeft. Die omstandige staat, die onder meer de ontvangsten, de uitgaven en de uitkeringen vermeldt en die wat nog moet worden vereffend, aangeeft, wordt bij het vereffeningdossier gevoegd. Vanaf het tweede jaar van de vereffening wordt die omstandige staat slechts om het jaar aan de griffie overgezonden en bij het vereffeningdossier gevoegd¹².

De vereffenaars moeten daarnaast ook jaarlijks een jaarrekening opstellen overeenkomstig artikel 92 W.Venn. en deze jaarrekening voorleggen aan de algemene vergadering met vermelding van de redenen waarom de vereffening niet kon worden voltooid¹³.

Deze jaarlijkse verslaggeving wordt opgelegd teneinde te vermijden dat de vereffeningverrichtingen al te zeer zouden aanslepen en is louter informatief. De algemene vergadering wordt niet bijeengeroepen om de jaarrekening te behandelen, ze goed of af te keuren of op grond ervan kwijting te verlenen aan de vereffenaars¹⁴. Het is immers pas na afloop van de vereffening dat de algemene vergadering zich zal uitspreken over de wijze waarop de vereffenaars hun taak hebben vervuld en dat over de kwijting wordt gestemd.

Niettemin voorziet artikel 193 W.Venn. - in het belang van derden - dat deze jaarrekening, opgesteld overeenkomstig het KB W.Venn.¹⁵, moet worden openbaargemaakt. Ze moet, samen met de inventaris, neergelegd worden bij de Nationale Bank van België binnen dertig dagen na de datum van de vergadering en ten laatste zeven maanden na de datum van afsluiting van het boekjaar¹⁶.

In dit verband wenst de Commissie aan te stippen dat in de hypothese waarin de ontbinding (invereffeningstelling) plaatsvindt in de loop van het boekjaar, de eerste door de vereffenaars opgestelde jaarrekening zal lopen over de periode vanaf de ontbinding (invereffeningstelling) tot de statutair bepaalde datum van afsluiting van het boekjaar¹⁷. De invereffeningstelling wijzigt immers niet de statuten van de betrokken vennootschap.

III. Afsluiting van de vereffening

Vooraleer de vereffening wordt afgesloten, dienen de vereffenaars het plan voor de verdeling van de activa onder de verschillende schuldeisers voor akkoord voor te leggen aan de rechtbank van koophandel van het arrondissement waarbinnen de vennootschap haar zetel heeft¹⁸.

¹² Artikel 189bis W.Venn.

¹³ Artikel 193, eerste lid W.Venn.

¹⁴ Ter staving van deze stelling kan bovendien worden aangevoerd dat de wetgever in artikel 193 W.Venn. wel naar artikel 92 W.Venn. verwijst, doch niet naar de artikelen 284, 411 of 554 W.Venn. Deze artikelen regelen de machten en bevoegdheden van de algemene vergadering van niet in vereffening gestelde vennootschappen en draagt haar meer in het bijzonder op de jaarrekening te behandelen, met het oog op haar goed- of afkeuring.

¹⁵ Artikel 28, § 2 KB W.Venn. dient door de vereffenaars te worden nageleefd (zie ook CBN-advies 160/1 "Toepassing van artikel 40 van het koninklijk besluit van 8 oktober 1976 op de jaarrekening van de ondernemingen", *Bulletin CBN*, nr. 25, juni 1990, 25-27).

¹⁶ Artikel 193, tweede lid W.Venn.

¹⁷ Indien de vereffening in het jaar van de ontbinding reeds definitief wordt afgesloten, dient de jaarrekening niet meer openbaar gemaakt te worden bij de Nationale Bank van België (*cf. infra*).

¹⁸ Artikel 190, § 1, derde lid W.Venn.

Na afloop van de vereffening en ten minste één maand voor de algemene vergadering, leggen de vereffenaars op de zetel van de vennootschap de rekeningen neer, samen met de stukken tot staving. Deze documenten worden gecontroleerd door de commissaris. Bij ontstentenis van een commissaris, beschikken de vennoten over een individueel onderzoeksrecht, waarbij zij zich kunnen laten bijstaan door een bedrijfsrevisor of een externe accountant¹⁹.

De Commissie is van oordeel dat onder de term ‘rekeningen’ ook de jaarrekening van dat boekjaar dient begrepen te worden. Deze jaarrekening dient evenwel niet meer openbaar gemaakt te worden bij de Nationale Bank van België, aangezien de verplichting tot openbaarmaking overeenkomstig artikel 193 W.Venn. enkel bestaat zolang de de vereffening niet kon worden voltooid.

De afsluiting van de vereffening wordt bekendgemaakt in de Bijlagen bij het Belgisch Staatsblad²⁰.

Dit advies vervangt CBN-advies 110/6 “Openbaarmaking van de jaarrekening van vennootschappen in vereffening (artikel 187 Venn.W.)” en CBN-advies 110/7 “Verslaggeving bij invereffeningstelling”.

---

¹⁹ Artikel 194 W.Venn.

²⁰ Artikel 195, § 1, eerste lid *juncto* artikel 73 W.Venn.

» *Invloed van het buitengerechtelijk minnelijk akkoord en de gerechtelijke reorganisatie op de schulden en vorderingen (advies 2011/9)*
Advies van 6 april 2011

Trefwoorden

aanschaffingswaarde – afstand van schuldvordering – collectief akkoord van de schuldeisers – economische waarde schuldvordering – gerechtelijke reorganisatie – inbreng schuldvordering – inbrengwaarde – kwijtschelding van schuld – meerwaarden op de realisatie van handelsvorderingen – minderwaarden op de realisatie van handelsvorderingen – minnelijk akkoord – nominale waarde schuldvordering – omzetting schuldvordering in kapitaal – onderneming in financiële moeilijkheden – ontbindende voorwaarde (van terugkeer naar betere toestand) – renteloze lening – renteloze schuld – reorganisatieplan – waardeverminderingen op schuldvorderingen – Wet Continuïteit Ondernemingen

Inleiding

De wet betreffende de continuïteit van de ondernemingen¹ vervangt de wet op het gerechtelijk akkoord en heeft als doel ondernemingen die in moeilijkheden verkeren, meer kansen te bieden om opnieuw gezond te worden. De wet voorziet in de mogelijkheid van een buitengerechtelijk minnelijk akkoord en van een gerechtelijke reorganisatie.

Een buitengerechtelijk minnelijk akkoord houdt in dat de schuldenaar aan al zijn schuldeisers of aan twee of meer onder hen een minnelijk akkoord voorstelt met het oog op de gezondmaking van zijn financiële toestand of de reorganisatie van zijn onderneming. De partijen bepalen vrij, zonder tussenkomst van een rechter, de inhoud van dit akkoord².

De procedure van de gerechtelijke reorganisatie strekt ertoe, onder toezicht van de rechter, de continuïteit te behouden van het geheel of een gedeelte van de onderneming in moeilijkheden of van haar activiteiten. De procedure van gerechtelijke reorganisatie beoogt het bewerkstelligen van een minnelijk akkoord; het verkrijgen van een collectief akkoord van de schuldeisers over een reorganisatieplan of het toestaan van de overdracht onder gerechtelijk gezag van het geheel of een gedeelte van de onderneming of haar activiteiten³.

Het vermijden van een faillissement staat centraal in alle akkoorden. Daartoe wordt dikwijls aan de schuldenaar, in het raam van een buitengerechtelijk minnelijk akkoord of een gerechtelijke reorganisatie, door alle of een deel van de schuldeisers, uitstel van betaling verleend en/of gehele of gedeeltelijke kwijtschelding van schuld toegestaan. Deze kwijtschelding kan gebonden worden aan de ontbindende voorwaarde van terugkeer van de schuldenaar naar betere toestand⁴. Er kan ook afgesproken worden dat de schuldenaar zijn lening renteloos mag aflossen. Of er kan aan de schuldeisers voorgesteld worden om (een deel van) hun schuldvordering in kapitaal om te zetten.

¹ Wet van 31 januari 2009 betreffende de continuïteit van de ondernemingen (hierna: WCO), BS 9 februari 2009.

² Artikel 15 WCO.

³ Artikel 16 WCO.

⁴ Een kwijtschelding van een schuldvordering onder voorbehoud van terugkeer naar betere toestand betekent dat de schuldeiser zich het recht voorbehoudt om zijn schuldvordering alsnog te innen indien de financiële toestand van de schuldenaar verbetert.

Wegens de verscheidenheid van de mogelijke akkoorden moet in elk afzonderlijk geval de werkelijke draagwijdte van het akkoord onderzocht worden en in de boekhouding en de jaarrekening worden vertaald. Met toepassing van artikel 25 van het koninklijk besluit van 30 januari 2001 tot uitvoering van het Wetboek van Vennootschappen (hierna: KB W.Venn) moet de draagwijdte van het akkoord in de toelichting worden uitgelegd.

I. Boekhoudkundige verwerking van de kwijtschelding van schulden

A. Bij de schuldenaar

Wanneer het akkoord voorziet in een kwijtschelding van alle of een deel van de schulden, dan betekent zulks dat, ook al is deze kwijtschelding gebonden aan een ontbindende voorwaarde⁵, deze schuld niet langer het vermogen van de schuldenaar effectief bezwaart. De betrokken schuld moet bijgevolg van het passief van de schuldenaar worden afgeboekt, wat leidt tot een vermogensaan groei. Deze wijziging in de toestand moet in de resultatenrekening tot uiting worden gebracht onder de *Andere uitzonderlijke opbrengsten*; de aard van deze opbrengst wordt in de toelichting besproken.

44 of 175 Handelsschulden
aan 764-769 Andere uitzonderlijke opbrengsten

Deze boeking dient bij een buitengerechtelijk minnelijk akkoord te gebeuren op het ogenblik dat het akkoord tussen de partijen gesloten wordt, bij gerechtelijke reorganisatie door minnelijk akkoord op het ogenblik dat de rechtbank dit akkoord vaststelt en bij een gerechtelijke reorganisatie door een collectief akkoord op de datum van de homologatie van het reorganisatieplan door de rechtbank.

Artikel 48/1 van het Wetboek Inkomstenbelastingen 1992 (hierna: WIB 92) stelt dat de winst die voortvloeit uit de minderwaarden die door de schuldenaar zijn opgetekend op bestanddelen van het passief ten gevolge van de homologatie van een reorganisatieplan door de rechtbank of ten gevolge van de vaststelling door de rechtbank van een minnelijk akkoord krachtens de WCO, wordt vrijgesteld volgens de nadere toepassingsregels die de Koning vaststelt⁶.

De in artikel 48/1 WIB 92 bedoelde vrijstelling wordt pas definitief verleend in het aanslagjaar dat verbonden is aan het belastbare tijdperk tijdens hetwelk het reorganisatieplan of het minnelijk akkoord volledig is uitgevoerd⁷. Vóór de volledige tenuitvoerlegging van het plan of akkoord kan evenwel onder bepaalde voorwaarden reeds een tijdelijke, voorwaardelijke vrijstelling van de opbrengst uit de schuldvordering worden genoten. Eén van de voorwaarden is dat de vrijgestelde winst op een afzonderlijke rekening van het passief moet worden geboekt tot op de datum waarop het reorganisatieplan of minnelijk akkoord volledig is uitgevoerd⁸.

Indien de schuldenaar van deze tijdelijke vrijstelling wil genieten, zal hij naar het oordeel van de Commissie een belastingvrije reserve moeten aanleggen ten belope van het bedrag van de uitzonderlijke opbrengst.

⁵ Cf. Circulaire nr. Ci.RH.421/336.698 d.d. 17.03.1983 (*Bull. Bel.* 1983, nr. 617, 1175).

⁶ Artikel 48/1 werd ingevoegd in het Wetboek op de Inkomstenbelastingen 1992 door artikel 83 WCO. De nadere toepassingsregels werden vastgelegd in het koninklijk besluit van 9 juli 2010 betreffende de toepassingsmodaliteiten van de minderwaarden bedoeld in artikel 48/1 van het Wetboek op de inkomstenbelastingen 1992 (*BS* 16 juli 2010).

⁷ Artikel 27/1, § 1 KB WIB 92.

⁸ Voor de andere voorwaarden, zie artikel 27/1, § 2 KB WIB 92.

689 Overboeking naar de belastingvrije reserves	
	aan 132 Belastingvrije reserves

Indien de kwijtschelding van de schuld gebonden is aan een ontbindende voorwaarde, wordt dit in de toelichting opgenomen en in de boekhouding in klasse 0 vermeld. Bij de eventuele vervulling van de ontbindende voorwaarde zal de terug effectief geworden latente schuld weer op het passief tot uitdrukking moeten worden gebracht. Deze wijziging in de toestand moet in de resultatenrekening tot uiting worden gebracht onder de *Andere uitzonderlijke kosten*; de aard van deze kost wordt in de toelichting besproken.

664-668 Andere uitzonderlijke kosten	
	aan 44 of 175 Handelsschulden

Wordt het buitengerechtelijk minnelijk of gerechtelijk minnelijk/collectief akkoord voortijdig beëindigd⁹ of ingetrokken, dan moeten desgevallend de hiermee verband houdende eerder verrichte boekingen ook worden tegengeboekt.

Deze tegenboekingen dienen te gebeuren op het ogenblik waarop de voorwaarde is vervuld of het akkoord voortijdig wordt beëindigd of ingetrokken.

B. Bij de schuldeiser

De totstandkoming van een akkoord zal doorgaans bij de schuldeiser, behoudens indien zijn schuldvordering voldoende gewaarborgd is, aanleiding geven tot het overboeken van zijn schuldvordering naar de rekening dubieuze debiteuren¹⁰.

2907 of 407 Handelsvorderingen: Dubieuze debiteuren	
	aan 290 of 40 Handelsvorderingen

Wanneer de schuldeiser geheel of gedeeltelijk afstand heeft gedaan van zijn schuldvordering – al dan niet onder de ontbindende voorwaarde van terugkeer naar betere toestand – dan moet hij ten belope van dat bedrag een waardevermindering boeken¹¹, voor zover die waardevermindering op dat ogenblik nog niet werd geboekt.

6330 Waardeverminderingen op handelsvorderingen op meer dan een jaar: toevoeging	
	aan 2909 Handelsvorderingen: geboekte waardeverminderingen (-)

of

⁹ Cf. artikel 42 WCO.

¹⁰ In de mate dat deze overboeking niet reeds vooraf was gebeurd.

¹¹ Indien de schuldvordering gedeeltelijk bestaat uit aangerekende btw op geleverde goederen en diensten, zal de waardevermindering geen betrekking hebben op het bedrag van de btw, aangezien in het kader van de WCO op grond van artikel 3 KB btw nr. 4 een vordering tot teruggaaf van btw ontstaat (artikel 81 WCO). Buiten het kader van de WCO, zal onder de voorwaarden bepaald in artikel 77 Wetboek btw en KB btw nr. 4, eveneens een vordering tot teruggaaf van btw ontstaan in hoofde van de schuldeiser.

6340	Waardeverminderingen op handelsvorderingen op ten hoogste een jaar: toevoeging
	aan 409 Handelsvorderingen: geboekte waardeverminderingen (-)

Artikel 48, tweede lid WIB 92 voorziet in een expliciete fiscale vrijstelling voor waardeverminderingen op schuldvorderingen op medecontractanten, waarvoor krachtens de WCO door de rechtbank een reorganisatieplan is gehomologeerd of een minnelijk akkoord is vastgesteld¹².

Op het moment van de definitieve afwikkeling van de vordering¹³, moeten de vordering en de geboekte waardevermindering uitgeboekt worden. Desgevallend zal het resultaat geboekt worden op de rekening 642 *Minderwaarden op de realisatie van handelsvorderingen* of 742 *Meerwaarden op de realisatie van handelsvorderingen*¹⁴.

	[550 Kredietinstellingen: Rekening-courant]
	[642 Minderwaarden op de realisatie van handelsvorderingen]
	409 Handelsvorderingen: geboekte waardeverminderingen (-)
	aan 407 Handelsvorderingen: Dubieuze debiteuren

of

	[550 Kredietinstellingen: Rekening-courant]
	409 Handelsvorderingen: geboekte waardeverminderingen (-)
	aan 407 Handelsvorderingen: Dubieuze debiteuren [742 Meerwaarden op de realisatie van handelsvorderingen]

Indien de kwijtschelding van schuld gebonden is aan een ontbindende voorwaarde, dient het recht van de schuldeiser om volledige betaling te eisen van zijn latente vordering zodra bij de schuldenaar de ontbindende voorwaarde is vervuld, in de toelichting te worden opgenomen en in de boekhouding in de klasse 0 te worden vermeld. Bij vervulling van de voorwaarde neemt de kwijtschelding een einde en wordt de geboekte waardevermindering teruggenomen.

Indien het akkoord voortijdig wordt beëindigd of ingetrokken, dan zal de geboekte waardevermindering geheel of gedeeltelijk behouden kunnen blijven voor zover er voor het geheel of een gedeelte van de vordering onzekerheid bestaat over de betaling hiervan op de vervaldag¹⁵.

De onder I.A. en I.B. beschreven beginselen vinden, behoudens de fiscale vrijstellingen, ook toepassing wanneer de afstand van schuldvordering (al dan niet onder ontbindende voorwaarde), buiten het raam van de WCO, uit een bilaterale overeenkomst tussen een schuldenaar in financiële moeilijkheden en een schuldeiser voortvloeit¹⁶.

¹² Artikel 82 WCO.

¹³ Bijvoorbeeld bij de volledige tenuitvoerlegging van het minnelijk akkoord of van het reorganisatieplan.

¹⁴ Een meerwaarde zal ontstaan indien de onderneming, bij de gedeeltelijke kwijtschelding van een schuld, een te grote waardevermindering heeft geboekt. Bijvoorbeeld, een onderneming die de helft van een schuld heeft kwijtgescholden, schat het verlies, gelet op de twijfelachtige financiële toestand van haar schuldenaar, groter in en boekt een waardevermindering ten belope van 80% van de vordering. Indien de schuldenaar, zoals overeengekomen, de helft van de vordering terugbetaald, zal een meerwaarde op de realisatie van een handelsvordering ontstaan.

¹⁵ Artikel 68 KB W.Venn.

¹⁶ De fiscale vrijstellingen gelden enkel in het kader van de WCO.

II. Boekhoudkundige verwerking van renteloze schulden in het kader van de WCO

A. Bij de schuldenaar

1. OMVORMING VAN EEN SCHULD WEGENS LEVERING VAN GOEDEREN EN DIENSTEN OF EEN ANDERE SCHULD TOT EEN RENTELOZE SCHULD, AL DAN NIET TERUGBETAALBAAR OVER VERSCHILLENDE JAREN.

De schuldenaar moet intrestbetaling noch kosten meer boeken. De schuld moet niet verdisconteerd worden, aangezien artikel 77 *juncto* artikel 67, § 2, c KB W.Venn. niet van toepassing is. Het toepassen van een disconto zou leiden tot het boeken van een over te dragen kost, die geen correctie zou vertegenwoordigen op een aanschaffingsprijs of op een geboekte kost¹⁷.

2. BEKOMEN VAN EEN RENTELOZE LENING

De schuldenaar dient de terug te betalen som als schuld in zijn boekhouding op te nemen. Deze schuld dient evenmin verdisconteerd te worden, aangezien artikel 77 *juncto* artikel 67 KB W.Venn. niet van toepassing is in dit geval. Aangezien geen intresten verschuldigd zijn, dienen deze uiteraard niet in resultaat te worden genomen.

B. Bij de schuldeiser

1. OMVORMING VAN EEN VORDERING WEGENS LEVERING VAN GOEDEREN EN DIENSTEN OF EEN RENTEGEVENDE VORDERING TOT EEN RENTELOZE VORDERING, AL DAN NIET TERUGVORDERBAAR OVER MEER DAN ÉÉN JAAR

De vordering die bij wijze van tegemoetkoming aan de schuldenaar die in financiële moeilijkheden verkeert, wordt omgevormd tot een renteloze vordering, dient niet verdisconteerd te worden. Artikel 67, § 2, c KB W.Venn. is immers niet van toepassing, aangezien de vordering op het ogenblik waarop zij in het vermogen van de onderneming opgenomen werd, niet renteloos was¹⁸. De vordering kan evenwel als dubieus worden beschouwd, waarop, overeenkomstig artikel 68 KB W.Venn., een waardevermindering kan worden geboekt.

2. TOEKENNEN VAN EEN RENTELOZE LENING

Indien een schuldeiser in het kader van een akkoord afziet van het vorderen van een intrestvergoeding, dan is artikel 67 KB W.Venn. evenmin van toepassing, maar kan het boeken van een waardevermindering op deze vordering verantwoord zijn¹⁹.

---

¹⁷ Cf. CBN-advies 137/8 “Vordering wegens levering van goederen en diensten omgevormd tot renteloze leningen op meer dan 1 jaar”, *Bulletin CBN*, nr. 23, december 1988, 5-6.

¹⁸ Cf. CBN-advies 137/8 “Vordering wegens levering van goederen en diensten omgevormd tot renteloze leningen op meer dan 1 jaar”, *Bulletin CBN*, nr. 23, december 1988, 5-6.

¹⁹ Cf. Verslag aan de Koning voorafgaand aan het KB van 6 november 1987: “Gaat het om renteloze geconsolideerde vorderingen die in het raam van een gerechtelijk akkoord worden gehandhaafd of toegestaan, dan is artikel 27*bis* niet van toepassing, maar is op grond van de hieruit voortvloeiende minderwaarde de tenlasteneming van een waardevermindering verantwoord”.

III. Boekhoudkundige verwerking van de omzetting van (een deel van) de schuldvordering in kapitaal

De schuldeiser kan ook met een schuldenaar overeenkomen dat (een gedeelte van) zijn vordering zal worden omgezet in kapitaal. Indien een deel van de schuld kwijtgescholden wordt, dan moet dat deel van het passief van de schuldenaar worden afgeboekt²⁰ en dient de schuldeiser een waardevermindering te boeken²¹.

A. Bij de schuldenaar

De Commissie stelt vast dat er in de rechtsleer geen eensgezindheid bestaat over de waarde waartegen een schuldvordering dient te worden ingebracht²².

Bepaalde auteurs zijn de mening toegedaan dat de inbreng aan werkelijke economische waarde dient te gebeuren²³. De schuldvordering zou met andere woorden moeten gewaardeerd worden aan de hand van haar recuperatiemogelijkheden. Volgens deze auteurs zou de inbreng aan nominale waarde bij een onderneming in moeilijkheden een onterechte schijn van financieel herstel van de inbrenggenietende vennootschap kunnen veroorzaken.

Andere auteurs zijn daarentegen van oordeel dat de schuldvordering tegen haar nominale waarde mag worden ingebracht²⁴. De waardering van de inbreng zou niet dienen te gebeuren vanuit een liquidatiestandpunt ten overstaan van derden, maar zou mogen gebeuren vanuit het standpunt van de vennootschap waarin de inbreng wordt gedaan, en dus op basis van de “going concern”-waarde.

De Commissie is, op basis van de rechtsleer, van oordeel dat de schuldvordering zowel aan nominale waarde, als aan economische waarde kan ingebracht worden. Het is het bestuursorgaan van de inbrenggenietende vennootschap die de waarde van de vordering in de inbrengakte dient te bepalen²⁵.

De operatie heeft voor de vennootschap in ieder geval tot gevolg dat haar netto-actief stijgt ten belope van de nominale waarde van de schuldvordering, aangezien de ingebrachte schuldvordering niet langer een opeisbare schuld vormt, maar werd omgezet in eigen vermogen.

²⁰ Zie punt I.A.

²¹ Zie punt I.B.

²² De meeste auteurs beperken zich ertoe de verschillende opvattingen weer te geven.

²³ M. Massagé, « Evaluation de l'apport à une société qui a perdu la totalité de son capital d'une créance sur cette société », *Rec. Gén. Enr. Not.* 1979, 41, nr. 22333 (G. Kleynen reageerde op het artikel van Massagé in « Evaluation de l'apport à une société qui a perdu la totalité de son capital d'une créance contre cette société », *Rec. Gén. Enr. Not.* 1979, nr. 22378, 161), P. Van Ommeslaghe, « Les liquidations volontaires et les concordats », in *L'entreprise en difficulté*, Brussel, Editions de jeune barreau, 1981, 458 en J. Van Ryn, *Principes de droit commercial*, I, Brussel, Bruylant, 1954, 492.

²⁴ B. Van Bruystegem, *De vennootschappenwet 1984. Na de Tweede en de Vierde Richtlijn*, 1984, 41, J. Kirkpatrick, « Les procédures de récupération des pertes fiscales » in *L'entreprise en difficulté*, Brussel, Editions de jeune barreau, 1981, 258, G. Kleynen « Evaluation de l'apport à une société qui a perdu la totalité de son capital d'une créance contre cette société », *Rec. Gén. Enr. Not.* 1978, 169, nr. 22236 en M. Wyckaert, *Kapitaal in N.V. en B.V.B.A. Vermogens- en kapitaalvorming door inbreng*, Kalmthout, Biblio, 1995, 133. Ook advocaat-generaal Tesaro is van oordeel dat de schuldvordering vanuit het standpunt van de inbrenggenietende vennootschap moet gewaardeerd worden, zonder rekening te houden met haar solvabiliteit, en dus aan nominale waarde kan ingebracht worden (Conclusie bij HvJ C-83/91, Meilicke, § 15-16).

²⁵ De algemene vergadering zal deze waardering dienen goed te keuren, tenzij het kapitaal wordt verhoogd binnen de grenzen van het toegestane kapitaal (artikel 581 W.Venn). Een commissaris of bedrijfsrevisor zal het bestaan en de gegrondheid van deze vordering dienen na te gaan (artikel 602 W.Venn.).

Voorbeeld

Een onderneming verkeert in financiële problemen en een van de schuldeisers gaat akkoord om een schuld met nominale waarde van 100.000 om te zetten in kapitaal.

De balans van de onderneming in moeilijkheden (voor de inbreng van de schuldvordering) is de volgende:

Activa	200.000	Kapitaal	100.000
		Verliezen	- 150.000
		Vreemd vermogen	250.000

Hypothese 1 : schuldvordering wordt ingebracht voor haar nominale waarde

101 Niet opgevraagd kapitaal (-)	100.000		
	aan 100 Geplaatst kapitaal		100.000 ²⁶

44 of 175 Handelsschulden	100.000		
	aan 101 Niet opgevraagd kapitaal (-)		100.000

De balans van de onderneming ziet er, na de inbreng van de schuldvordering, als volgt uit:

Activa	200.000	Kapitaal	200.000
		Verliezen	- 150.000
		Vreemd vermogen	150.000

Hypothese 2: schuldvordering wordt ingebracht aan haar economische waarde

De economische waarde van deze vordering wordt geschat op 80.000 euro. De schuldenaar zal een kapitaalverhoging doorvoeren ten belope van 80.000 en zal ten belope van de andere 20.000 euro een opbrengst dienen te boeken.

101 Niet opgevraagd kapitaal (-)	80.000		
	aan 100 Geplaatst kapitaal		80.000 ²⁷

44 of 175 Handelsschulden	80.000		
	aan 101 Niet opgevraagd kapitaal (-)		80.000

44 of 175 Handelsschulden	20.000		
	aan 764-769 Andere uitzonderlijke opbrengsten ²⁸		20.000

²⁶ In de praktijk zal er soms rekening moeten worden gehouden met een uitgiftepremie.

²⁷ In de praktijk zal er soms rekening moeten worden gehouden met een uitgiftepremie.

²⁸ Indien de omzetting van de vordering in kapitaal kadert in de homologatie van een reorganisatieplan door de rechtbank of de vaststelling door de rechtbank van een minnelijk akkoord krachtens de wet van 31 januari 2009 betreffende de continuïteit van de ondernemingen, zal de uitzonderlijke opbrengst van 20.000 desgevallend kunnen vrijgesteld worden op basis van artikel 48/1 WIB 92.

De balans van de onderneming ziet er, na de inbreng van de schuldvordering, als volgt uit (in de hypothese dat de onderneming voldoet aan de onaantastbaarheidsvoorwaarde van artikel 27/1, § 2 KB WIB 92):

Activa	200.000	Kapitaal	180.000
		Belastingvrije res.	20.000
		Verliezen	- 150.000
		Vreemd vermogen	150.000

B. Bij de schuldeiser

Artikel 41, § 1 KB W.Venn. bepaalt dat de aanschaffingswaarde van deelnemingen of aandelen ontvangen als vergoeding voor inbrengen die niet bestaan in contanten of die voortkomen uit de omzetting van vorderingen, overeenstemt met de conventionele waarde van de ingebrachte goederen en waarden of van de omgezette vorderingen.

Stel dat de schuldeiser reeds een waardevermindering van 10.000 boekte op zijn vordering en dat hij voor de inbreng van zijn schuldvordering aandelen ontvangt met een werkelijke waarde van 80.000 euro, dan zal hij bijgevolg de volgende boeking dienen te verrichten:

510	Geldbeleggingen (Aandelen aanschaffingswaarde) of 28 Financiële vaste activa	80.000	
409	Handelsvorderingen: geboekte waardeverminderingen (-)	10.000	
642	Minderwaarden op de realisatie van handelsvorderingen	10.000	
	aan 407 of 2907 Handelsvorderingen: Dubieuze debiteuren]		100.000

Dit advies vervangt CBN-advies 143/1 “Invloed van een gerechtelijk akkoord op de schulden en vorderingen”.

» **Afwijking inzake functionele valuta: praktische implicaties en procedure (advies 2011/12)**
Advies van 4 mei 2011

Trefwoorden

afwijking – afwijkingsaanvraag – afwijkingsbeleid – euro – functionele valuta – maatschappelijk kapitaal – omrekeningsverschil – onveranderlijkheid van de boekingen – oprichtingsakte – opstelling van de jaarrekening – toelichting – verlenging van de afwijking – voeren van de boekhouding – wisselkoers – wisselkoersverschil

Inleiding

De procedure voor het vragen van afwijkingen wordt vastgelegd in artikel 14 van de Boekhoudwet van 17 juli 1975 en in artikel 125, § 1 van het Wetboek van Vennootschappen.

In uitzonderlijke gevallen is het opstellen van een jaarrekening in euro niet aangewezen omdat dit, als gevolg van de hierdoor ontstane wisselkoers- of omrekeningsverschillen, een vertekend beeld zou geven van de economische werkelijkheid.¹ In advies 117/3 “Voeren van de boekhouding en opstellen van de jaarrekening in een andere munt dan de euro” heeft de Commissie de voorwaarden van dergelijke vragen tot afwijking gekaderd.² Dit advies werd aangevuld met advies 2009/10 voor wat de bepaling van de functionele valuta bij financieringsvennootschappen betreft.³

Het lijkt de Commissie evenwel raadzaam om enige aanvullende verduidelijking te verschaffen.

I. Omrekening van activa, passiva, kosten en opbrengsten naar aanleiding van het verkrijgen van de afwijking inzake functionele valuta tijdens het boekjaar

In de loop van 2010 werd een advies gepubliceerd omtrent de verwerking van de omrekeningsverschillen ontstaan bij de omrekening van het kapitaal naar aanleiding van het verkrijgen van de afwijking inzake functionele valuta.⁴

De Commissie wees er in dit advies reeds op dat ondernemingen waaraan de afwijking inzake functionele valuta wordt verleend *enerzijds* hun boekhouding kunnen voeren in de functionele valuta vanaf de datum van de omzetting van het maatschappelijk kapitaal in deze munteenheid. De omrekening van zowel het kapitaal alsook van de overige op dat moment aanwezige elementen van de balans en de resultatenrekening gebeurt in dat geval op hetzelfde tijdstip en aan de koers op die datum.

Anderzijds blijkt dat door vennootschappen het maatschappelijk kapitaal soms reeds wordt omgezet in de functionele valuta tijdens het boekjaar dat voorafgaat aan het boekjaar

¹ CBN-advies 117/2 “Munt waarin de boekhouding moet worden gevoerd en de jaarrekening opgesteld”, *Bulletin CBN* nr. 7, juni 1980, 2-4.

² CBN-advies 117/3 “Voeren van de boekhouding en opstellen van de jaarrekening in een andere munt dan de euro”, *Bulletin CBN* nr. 49, juni 2009, 47-53.

³ CBN-advies 2009/10 “Bepaling van de functionele valuta bij financieringsvennootschappen”, *Bulletin CBN* nr. 52, maart 2010, 19-22.

⁴ CBN-advies 2010/4 – Omrekeningsverschillen ontstaan bij omrekening van het kapitaal naar aanleiding van het verkrijgen van de afwijking inzake functionele valuta, *Bulletin CBN* nr. 54, oktober 2010, 21-24.

waarin de boekhouding in deze functionele valuta zal worden gevoerd. In dit geval wordt het maatschappelijk kapitaal omgezet in de functionele valuta aan de wisselkoers die geldt op datum van de notariële akte. Eventuele omrekeningsverschillen die hierdoor ontstaan worden verwerkt zoals uiteengezet in CBN-advies 2010/4.

Aan de Commissie werd bijkomend de vraag gesteld om enige verduidelijking te geven omtrent de omrekening van de overige actief- en passiefelementen van de balans en de elementen van de resultatenrekening, wanneer aan een vennootschap, waarvan het maatschappelijk kapitaal reeds eerder was omgezet, pas in de loop van het boekjaar de toelating wordt verleend om haar boekhouding in een andere munt te voeren.

Wat betreft de omrekening van de overige bestanddelen van de balans en de resultatenrekening, is de Commissie in dergelijk geval van mening dat in beginsel de gevolgen van de wijziging van de functionele valuta prospectief moeten worden verwerkt. Ondernemingen die in de loop van het boekjaar een afwijking krijgen, dienen bijgevolg alle reeds bestaande posten van de balans en resultatenrekening om te rekenen naar de nieuwe functionele valuta op basis van de wisselkoers op de datum waarop de wijziging van functionele valuta heeft plaatsgevonden.⁵

De Commissie staat toe dat de omzetting gebeurt op datum van de openingsbalans en tegen de koers die op dat moment van kracht is (slotkoers), op voorwaarde dat op die datum voldaan is aan de voorwaarden voor het verkrijgen van de afwijking⁶ en mits inachtneming van het principe van onveranderlijkheid zoals geformuleerd in artikel 7, § 2 van de Boekhoudwet van 17 juli 1975.⁷

Voor de verrichtingen die in het lopende boekjaar, maar vóór het verkrijgen van de afwijking, reeds plaatsvonden in de nieuwe functionele valuta, dient geen omzetting meer gedaan te worden. Zij worden opgenomen in de rekeningen aan de oorspronkelijke waarde, aangezien door de Commissie wordt aangenomen dat de boekhouding vanaf de eerste dag van het boekjaar, waarvoor de afwijking werd verkregen, wordt gevoerd in de nieuwe functionele valuta. De overige verrichtingen die tijdens het boekjaar werden uitgevoerd in euro worden geconverteerd tegen de wisselkoers op datum van de transactie.⁸

II. Afwijkingaanvragen ingediend door vennootschappen die nog geen jaarrekening neergelegd hebben

Voor afwijkingaanvragen die worden ingediend door vennootschappen die nog geen jaarrekening hebben neergelegd op het moment waarop zij hun aanvraag tot het voeren van de boekhouding en het opstellen van de jaarrekening in een andere munt dan de euro indienen, zal de Commissie aan de Minister adviseren om, indien is voldaan aan de voorwaarden, de afwijking slechts toe te kennen voor één boekjaar.

⁵ Zie ook IAS 21, paragraaf 35.

⁶ Dit houdt in het bijzonder in dat het maatschappelijk kapitaal vennootschapsrechtelijk op dat moment reeds is uitgedrukt in de vreemde munt. De omzetting van het kapitaal in de functionele valuta vindt plaats bij notariële akte en kan bijgevolg niet gebeuren met terugwerkende kracht.

⁷ Zie ook CBN-advies 174/1 “Beginselen van een regelmatige boekhouding”, *Bulletin CBN*, nr. 38, februari 1997, p. 2-32

⁸ Van zodra de onderneming immers haar boekhouding in de functionele valuta voert (*i.e.* bij aanvang van het boekjaar waarin de afwijking werd toegestaan), zal, voor de opname en de verwerking van transacties die niet plaatsvinden in de functionele valuta van de onderneming, advies 152/1 “Boekingen van deviezenverrichtingen en verwerking van tegoeden en verplichtingen in deviezen in de jaarrekening” van toepassing zijn.

In het bijzonder ontvangt de Commissie regelmatig aanvragen vanwege vennootschappen in oprichting die hun boekhouding wensen te voeren en hun jaarrekening wensen op te stellen in een andere munt dan de euro. Het advies van de Commissie zal in dit geval slechts worden gegeven voor het eerste boekjaar van de vennootschap. Bovendien geldt in dergelijk geval als bijkomende voorwaarde dat de vennootschap in oprichting samen met haar aanvraag tot afwijking een kopie van het ontwerp van haar oprichtingsakte overmaakt.

III. Aanvragen tot verlenging van de afwijking inzake functionele valuta

Wenst de vennootschap voor latere boekjaren een verlenging van de haar verleende afwijking te bekomen, dan dient de vennootschap bij haar verzoek, gericht tot de bevoegde Minister, de gegevens te verstrekken die toelaten te beoordelen of de voorwaarden die ten grondslag liggen aan de voorheen verleende afwijking, nog steeds vervuld zijn.

In dit verband wenst de Commissie het belang te benadrukken van de verwijzing in de toelichting bij de jaarrekening naar de afwijking die de vennootschap reeds eerder werd verleend door de betrokken Minister. Bij deze verwijzing in de toelichting dient door het bestuursorgaan van de vennootschap bevestigd te worden dat de redenen waarom de afwijking werd verleend, onverkort van toepassing zijn op de betrokken jaarrekening.⁹ Laat het bestuursorgaan na deze vermelding op te nemen, dan zal de Commissie de Minister adviseren om de verlenging van de afwijking voor het voeren van de boekhouding en het opmaken van de jaarrekening in de toegepaste functionele valuta, niet toe te staan.

Daarenboven moet de aanvraag tot verlenging van de afwijking tot het voeren van de boekhouding en het opstellen van de jaarrekening in een andere munt dan de euro, ingediend worden in de loop van het boekjaar waarvoor de afwijking gevraagd wordt. De Commissie adviseert de Minister de verlenging te weigeren, wanneer de aanvraag laattijdig (dus na afsluitingsdatum van het betrokken boekjaar) wordt ingediend.

---

⁹ CBN-advies 117/3 “Voeren van de boekhouding en opstellen van de jaarrekening in een andere munt dan de euro”, *Bulletin CBN* nr. 49, juni 2009, 47-53

» **Overheidssubsidies (advies 2011/13)**
Advies van 4 mei 2011

Trefwoorden

administratieve overheid – exploitatiesubsidies – interestsubsidies – investeringssubsidies – kapitaalsubsidies – kosten van onderzoek en ontwikkeling – openbare instelling – opschortende voorwaarde – overheid – overheidssteun – overheidssubsidies – rentesubsidies – subsidies – subsidies in natura – subsidies voor kosten van onderzoek en ontwikkeling – uitgestelde belastingen

Inleiding

Subsidiëring door de overheid kan uit verschillende reglementeringen voortspuiten en uiteenlopende doelstellingen nastreven. Overheden kunnen, onder vooraf vastgestelde voorwaarden, subsidies verstrekken die aanzetten tot investeren of rechtstreeks het exploitatieresultaat beïnvloeden.

In onderhavig advies wordt de boekhoudkundige verwerking van overheidssubsidies in hoofde van vennootschappen toegelicht¹.

Onder de term “subsidie” verstaat de Commissie, in het kader van dit advies, een tegemoetkoming door de overheid waar geen monetaire vergoeding tegenover staat. Subsidies kunnen zowel in contanten als in natura toegekend worden.

De door de overheid aan een vennootschap toegekende sommen, goederen of diensten kunnen de vorm aannemen van een kapitaalsubsidie, een interestsubsidie of een exploitatiesubsidie.

I. Toepassingsgebied

Het begrip overheidssubsidies verwijst naar steun door een overheid aan een onderneming indien de onderneming aan bepaalde voorwaarden voldoet.

Overheidssubsidies omvatten geen vormen van overheidssteun die niet redelijkerwijze kunnen worden gewaardeerd, en omvatten evenmin transacties met een overheid die niet kunnen worden onderscheiden van de normale handelstransacties van de onderneming.

Dit advies handelt ook niet over de overheidssteun die aan een onderneming wordt verleend in de vorm van voordelen die beschikbaar zijn voor het bepalen van de belastbare winst of die worden bepaald of beperkt op basis van belastingverplichtingen (zoals belastingvrijstellingen, investeringsaftrekken, versnelde fiscaal toegestane afschrijvingen en verlaagde belastingtarieven).

De Commissie is van oordeel dat het begrip “overheid” betrekking heeft op de Staat, de gewesten, de provincies, de gemeenten en de openbare instellingen².

¹ Voor de boekhoudkundige verwerking van subsidies in hoofde van begunstigde verenigingen en stichtingen, zie adviezen 2010/16 “Boekhoudkundige verwerking van subsidies, schenkingen en legaten, toegekend in contanten, in de jaarrekening van begunstigde grote en zeer grote verenigingen en stichtingen”, *Bulletin CBN*, nr. 56, december 2010, 17-30 en 2010/17 “Boekhoudkundige verwerking van subsidies, schenkingen en legaten in natura in de jaarrekening van begunstigde grote en zeer grote verenigingen en stichtingen”, *Bulletin CBN*, nr. 56, december 2010, 31-41.

² Cf. Com. I.B. 1992, nummer 362/2 en Circulaire nr. Ci.RH.421/357.517 d.d. 03.05.1985.

Voor de kwalificatie als openbare instelling dient zowel aan organieke als aan functionele vereisten voldaan te zijn. Deze criteria worden tevens door de Raad van State en het Hof van Cassatie vooropgesteld. Organieke criteria hebben betrekking op de onderzochte organismen in hun geheel. Zo beogen de criteria “oprichting door de overheid”, “bestuurlijk toezicht”, “wil van de wetgever” en “rechtsvorm” personen in hun geheel als administratieve overheid aan te merken. De functionele criteria slaan op de taken en bevoegdheden van de onderzochte instellingen. Het betreft het vervullen van een taak van algemeen belang of een openbare dienst en de bevoegdheid om gezagshandelingen te stellen.

Zich deels baserend op de rechtspraak van de Raad van State en het Hof van Cassatie omtrent het begrip administratieve overheid³, en rekening houdende met de eerder aangehaalde organieke en functionele vereisten, zijn voor de Commissie volgende beoordelingscriteria⁴ van belang:

- het nastreven van een opdracht van algemeen belang, op continue en regelmatige basis;
- opgericht of als dusdanig erkend⁵ zijn door de federale overheid, de overheid van de gemeenschappen en gewesten, de provincies of gemeenten;
- rechtspersoonlijkheid bezitten overeenkomstig een wet, een decreet, ordonnantie, enz.; en
- aan een administratieve en financiële controle van de openbare machten onderworpen zijn.

Het begrip “overheid” slaat tevens op de internationale en supranationale publiekrechtelijke instellingen, indien deze, *mutatis mutandis*, aan dezelfde vereisten voldoen om als openbare instelling te kwalificeren.

II. Algemeen

A. Tijdstip waarop de subsidie moet geboekt worden

Een subsidie moet niet op datum van de effectieve uitbetaling ervan worden ingeschreven, doch wel op het ogenblik waarop het recht van de onderneming op deze subsidie komt vast te staan en de subsidie redelijkerwijze gewaardeerd kan worden.

Het koninklijk besluit van 30 januari 2001 tot uitvoering van het Wetboek van Vennootschappen (hierna KB W.Venn.) bepaalt immers in artikel 33 dat er rekening moet worden gehouden met de kosten en opbrengsten die betrekking hebben op het boekjaar of op voorgaande boekjaren, ongeacht de dag waarop deze kosten en opbrengsten worden betaald of geïnd.

De vraag op welk ogenblik het recht op het bekomen van de subsidie komt vast te staan, is een feitelijke aangelegenheid die voor ieder geval afzonderlijk moet worden beoordeeld. Die beoordeling behoort in eerste instantie tot de bevoegdheid van het bestuursorgaan.

Pas na onderzoek van de aard van de verbintenis zal het bestuursorgaan kunnen uitmaken of het recht op een subsidie al dan niet vaststaat. Aan het ontstaan van het recht op een

³ Voor een overzicht, zie F. Vandendriessche, *Publieke en Private Rechtspersonen*, Brugge, Die Keure, 2004 en A. Mast, *Overzicht van het Belgisch administratief recht*, Antwerpen, Kluwer, 2006.

⁴ Grotendeels gelijkaardige criteria worden door de Administratie vooropgesteld in Circulaire nr. Ci.RH.233/578.563 (AOIF 9/2008) d.d. 14.03.2008.

⁵ Volgens het Hof van Cassatie kunnen ook personen die niet organiek verbonden zijn met de overheid wel degelijk als administratieve overheid worden gekwalificeerd. Vereist wordt wel dat zij door de overheid erkend zijn, hun werking door de overheid wordt bepaald en gecontroleerd en zij eenzijdig bindende beslissingen kunnen nemen, Cass. 6 september 2002, *N.J.W.* 2002-03, 130; zie ook Cass. 14 februari 1997 (Gimvindus-arrest), *R.W.* 1996-97, 1433, concl. Adv. Gen. Dubrulle en Cass. 10 september 1999, *A.J.T.* 1999-2000, 504-506.

subsidie kunnen immers bepaalde voorwaarden gekoppeld zijn die bepalend zijn voor de mate waarin dit recht effectief gestalte krijgt⁶.

Indien de toekenning van een investeringssubsidie gebonden is aan bepaalde voorwaarden - bijvoorbeeld inzake werkgelegenheid - kan door het bestaan van een dergelijke opschortende voorwaarde de bekomen subsidie niet worden geboekt⁷. Als daarentegen het behoud van een bekomen subsidie aan bepaalde voorwaarden is gebonden, vormt een dergelijke ontbindende voorwaarde geen bezwaar voor de boeking van deze subsidie⁸.

Daarenboven moet het bedrag van de subsidie redelijkerwijze gewaardeerd kunnen worden. Het bestuursorgaan moet op een betrouwbare wijze kunnen beoordelen welk bedrag zeker als verkregen kan worden beschouwd. Hierbij dient het voorzichtigheidsbeginsel in acht genomen te worden.

In het uitzonderlijke geval dat voorschotten werden verkregen vooraleer de subsidie als vaststaand en redelijkerwijze waardeerbaar kan worden beschouwd, worden zij op het passief (onder de schulden op ten hoogste één jaar) als ontvangen vooruitbetalingen geboekt.

Voorbeeld 1

Een onderneming ontvangt op 1 juni van jaar N een brief waarin de overheid haar mededeelt dat zij per nieuw aangeworven werknemer in jaar N een subsidie van 25% van het bruto-maandloon van de werknemer in kwestie zal ontvangen. De subsidie zal teruggestort moeten worden indien de betrokken werknemer geen twee jaar in dienst blijft.

Op 1 juni van jaar N heeft de onderneming reeds 1 nieuwe werknemer aangenomen. De betrokken werknemer verdient 2.800 euro bruto per maand. De onderneming is ook van plan om nog een nieuwe werknemer aan te werven. Hiertoe is de sollicitatieprocedure reeds geopend.

De onderneming dient op 1 juni van het jaar N een subsidie van 700 euro in haar boeken op te nemen. Het feit dat deze subsidie gebonden is aan de ontbindende voorwaarde dat de werknemer twee jaar in dienst blijft, moet in de toelichting vermeld worden. Aangezien de andere werknemer nog niet is aangeworven, kan daarvoor, gelet op de opschortende voorwaarde van indienstneming, nog geen subsidie geboekt worden op 1 juni van het jaar N.

Voorbeeld 2

Een onderneming dient in april van het jaar N bij de overheid een aanvraag in voor subsidiëring, gelet op een geplande investering in een luchtzuiveringsinstallatie in augustus van het jaar N. Op 1 oktober van het jaar N ontvangt de onderneming een brief van de overheid waarin gestipuleerd wordt dat zij een subsidie van 50.000 euro zal ontvangen, indien de installatie aan bepaalde normen beantwoordt (opschortende voorwaarde). De investering (reeds gedaan in augustus) voldoet aan deze normen. In februari van het jaar N+1 ontvangt de onderneming de betaling van de subsidie. De onderneming dient de kapitaalsubsidie op 1 oktober van het jaar N te boeken.

Stel dat de onderneming de investering pas na ontvangst van de brief doet, dan zal de kapitaalsubsidie dienen geboekt te worden van zodra de opschortende voorwaarde vervuld is.

---

⁶ Voor de beoordeling van het vaststaand karakter van het recht op een subsidie, zie advies 2009/3 "Boekhoudkundige verwerking van kapitaalsubsidies waarvan de toekenning en/of uitbetaling over verschillende jaren wordt gespreid", *Bulletin CBN*, nr. 50, november 2009, 37-40.

⁷ Zie ook CBN-advies 148/6 "Boekhoudkundige verwerking van verrichtingen afgesloten onder opschortende voorwaarde", *Bulletin CBN*, nr. 34, maart 1995, 24-26.

⁸ Het feit dat het behoud van de subsidie gebonden is aan bepaalde voorwaarden, dient in de toelichting onder de *Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen* vermeld te worden.

Indien de opschortende voorwaarde met zekerheid niet vervuld is voor het einde van het boekjaar N, en evenmin vooraleer de jaarrekening door het bestuursorgaan wordt vastgesteld, dan mag het recht op de subsidie niet in boekjaar N tot uitdrukking worden gebracht.

De Commissie wenst eraan te herinneren dat de beoordeling van het al dan niet onzeker karakter van de vervulling van de voorwaarde, in eerste instantie tot de bevoegdheid van het bestuursorgaan behoort. Een antwoord *in abstracto* kan niet gegeven worden⁹.

B. Subsidies in natura

De subsidies die verkregen worden onder de vorm van goederen, dienen gewaardeerd te worden tegen “werkelijke waarde”, zijnde het bedrag waarvoor een actief kan worden verhandeld of een verplichting kan worden afgewikkeld tussen ter zake goed geïnformeerde, onafhankelijke partijen die uit vrije wil een transactie afsluiten.

De subsidies die verkregen worden onder de vorm van diensten, dienen in beginsel gewaardeerd te worden tegen hun waarschijnlijke realisatiewaarde¹⁰. Indien de verkregen diensten niet redelijkerwijze waardeerbaar zijn, dienen deze naar het oordeel van de Commissie niet geboekt te worden. Het verkrijgen van de diensten valt meestal samen met het onmiddellijke verbruik ervan, wat sowieso tot een resultatencompenserend effect leidt.

De subsidies in natura kunnen de vorm aannemen van een investeringssubsidie of een exploitatiesubsidie. De subsidies die worden verkregen onder de vorm van vaste activa, dienen evenwel als kapitaalsubsidies geboekt te worden¹¹.

III. Investeringsubsidies

Investeringsubsidies zijn overheidssubsidies met als voornaamste voorwaarde dat een entiteit die hiervoor in aanmerking komt vaste activa moet kopen, bouwen of anderszins verwerven¹².

Naargelang van de financieringswijze van de investering komt de overheid tussen:

- met een vast bedrag bij financiering van de investering met eigen middelen: kapitaalsubsidie
- door een deel van de interestlast op zich te nemen bij financiering van de investering met vreemde middelen: interestsubsidie

Het bedrag van de geboekte kapitaal- en interestsubsidies door de overheid toegekend en aangerekend op het resultaat van het boekjaar, dient in de toelichting vermeld te worden.

---

⁹ Cf. CBN-advies 148/6 “Boekhoudkundige verwerking van verrichtingen afgesloten onder opschortende voorwaarde”, *Bulletin CBN*, nr. 34, maart 1995, 24-26.

¹⁰ Naar analogie met de waarderingsregels betreffende de schenkingen en legaten in natura bij verenigingen en stichtingen (artikel 8, § 2 KB van 19 december 2003).

¹¹ De Commissie wenst hierbij op te merken dat bij verenigingen en stichtingen enkel de vaste activa met beperkte gebruiksduur als kapitaalsubsidies kunnen geboekt worden (advies 2010/17 “Boekhoudkundige verwerking van subsidies, schenkingen en legaten in natura in de jaarrekening van begunstigde grote en zeer grote verenigingen en stichtingen”. *Bulletin CBN*, nr. 56, december 2010, 31-41).

¹² Cf. IAS 20.3: “Investeringsubsidies zijn overheidssubsidies met als voornaamste voorwaarde dat een entiteit die hiervoor in aanmerking komt vaste activa moet kopen, bouwen of anderszins verwerven. Mogelijk worden ook supplementaire beperkende voorwaarden opgelegd met betrekking tot het type of de locatie van de activa of de betrokken periode waarin deze moeten worden verworven of aangehouden”.

A. Kapitaalsubsidies

1. BEGRIIP EN VOORSTELLING IN DE JAARREKENING (ARTIKEL 95 KB W.VENN.)

Het KB W.Venn. definieert het begrip kapitaalsubsidie niet. Artikel 95 KB W.Venn. bepaalt enkel dat de passiefpost VI. *Kapitaalsubsidies* de kapitaalsubsidies omvat die van overheidswege¹³ werden verkregen voor investeringen in vaste activa, na aftrek van de uitgestelde belastingen op deze subsidies. Deze uitgestelde belastingen worden, voor zover van toepassing¹⁴, opgenomen in de passiefpost VII.B. *Uitgestelde belastingen*.

Met subsidies die “van overheidswege” worden verkregen, doelde de Regering destijds hoofdzakelijk op de subsidies verstrekt in het kader van de wetgeving op de economische expansie. Het is evenwel evident dat in de boekhouding het begrip kapitaalsubsidie niet mag worden beperkt tot het domein van de economische expansiewetgeving.

De Commissie wenst te benadrukken dat de kapitaalsubsidies afkomstig moeten zijn van de overheid waaraan door de wetgevende macht de bevoegdheid is toegekend om subsidies te verlenen, en die bovendien de controle uitoefent op het respecteren van de voorwaarden gekoppeld aan het verkrijgen van de subsidie. Bijgevolg mogen kapitaalsubsidies, ontvangen door een onderneming die deel uitmaakt van een groep, en die overgemaakt worden aan een andere entiteit van deze groep, in principe bij deze laatste entiteit niet worden opgenomen onder de post *Kapitaalsubsidies*. Herdistribueren binnen een groep kan slechts leiden tot een opname onder de post *Kapitaalsubsidies*, indien de onderneming die de subsidie overmaakt zelf het recht heeft om middelen ter beschikking te stellen, met andere woorden indien zij voldoet aan de onder hoofdstuk I uiteengezette criteria.

De kapitaalsubsidies worden geleidelijk afgeboekt via overboeking naar post IV.C. *Andere financiële opbrengsten* van de resultatenrekening, volgens hetzelfde ritme als de afschrijvingen op de vaste activa voor de verwerving waarvan ze werden verkregen of, in voorkomend geval, ten belope van het saldo, bij realisatie of buitengebruikstelling van de betrokken vaste activa¹⁵.

De eventuele uitgestelde belastingen op deze kapitaalsubsidies worden oorspronkelijk gewaardeerd tegen het normale bedrag van de belasting die erop zou zijn geheven indien die subsidies zouden zijn belast ten laste van het boekjaar waarin zij werden geboekt. Zij worden evenwel gewaardeerd na aftrek van de weerslag van de belastingverminderingen en vrijstellingen (zoals aftrekbare, overgedragen verliezen, overgedragen notionele interestaftrek, ...) waarvan op het ogenblik dat deze subsidies worden geboekt, kan worden vermoed dat zij, in een nabije toekomst, zullen leiden tot een lagere belasting op deze subsidies¹⁶.

De uitgestelde belastingen op de kapitaalsubsidies worden eveneens geleidelijk afgeboekt, gelijkmatig met de kapitaalsubsidies waarop ze betrekking hebben. Dit gebeurt via overboeking naar de post *Onttrekkingen aan de uitgestelde belastingen* van de resultatenrekening¹⁷.

¹³ Voor de betekenis van het begrip “van overheidswege”, cf. *supra* (hoofdstuk I).

¹⁴ Artikel 193bis, § 1, tweede lid Wetboek Inkomstenbelastingen 1992 bepaalt bijvoorbeeld dat de kapitaalsubsidies die door de gewesten in het kader van de economische expansiewetgeving aan vennootschappen worden toegekend om materiële en immateriële vaste activa een te schaffen of tot stand te brengen, niet belastbaar zijn. In dat geval dienen geen uitgestelde belastingen in aftrek van de kapitaalsubsidies worden geboekt.

¹⁵ Artikel 95, § 2 KB W.Venn.

¹⁶ Artikel 76, § 1 KB W.Venn.

¹⁷ Artikel 76, § 2, eerste lid KB W.Venn.

2. TOEREKENING VAN DE SUBSIDIE AAN DE RESULTATENREKENING

Afschrijfbaar activa

Het tempo van de inresultaatname van de kapitaalsubsidies moet parallel lopen met het tempo van de afschrijvingen van de vaste activa voor de verwerving waarvan de subsidie werd bekomen.

Bijgevolg is het niet toegelaten om een kapitaalsubsidie onmiddellijk en integraal als opbrengst te boeken, terwijl de afschrijving van de investering waarvoor de subsidie werd verkregen zou worden gespreid over meerdere boekjaren. Naar het oordeel van de Commissie is het noch bedrijfseconomisch, noch vanuit het standpunt van het subsidiëringsbeleid van de overheid, verantwoord de aanrekening van een kapitaalsubsidie los te zien van de tenlasteneming van de gesubsidieerde investering in de resultatenrekening via afschrijvingen. Bedrijfseconomisch is dit niet verantwoord vermits door het onmiddellijk en integraal als opbrengst boeken van de subsidie het resultaat van één boekjaar wordt begunstigd ten nadele van volgende boekjaren waarin de afschrijvingskost onverminderd op het resultaat zal drukken. Vanuit het standpunt van het subsidiëringsbeleid van de overheid is er ook een bezwaar vermits dit beleid er juist toe strekt de bedrijfskosten van de ondernemingen te verminderen en niet om hun een onmiddellijke opbrengst te verschaffen.

Evenmin is het toegelaten dat een onderneming die een versneld afschrijvingsplan zou hebben uitgewerkt voor haar vaste activa, de toerekening bij de resultaten van subsidies met betrekking tot diezelfde activa, lineair of over een langere periode zou spreiden.

Vaak gebeurt de investering echter relatief lange tijd vóór het recht van de onderneming op de overheidssubsidie komt vast te staan. In voorkomend geval kan reeds met de gespreide afschrijving van de gesubsidieerde investering aangevangen zijn zonder dat de kost van de bij de resultaten geboekte afschrijvingen kon worden verminderd via een parallelle aanrekening hierop van de bekomen subsidie. Wanneer de subsidie komt vast te staan nadat de afschrijving van de gesubsidieerde investering reeds is aangevangen of nadat het actief reeds volledig is afgeschreven, moet de resultatenrekening van het boekjaar waarin de subsidie definitief verworven blijkt, het gedeelte van de subsidie vermelden dat overeenstemt met de reeds verrichte afschrijvingen. Hieromtrent wenst de Commissie tevens te herinneren aan de vereiste dat wanneer opbrengsten en kosten in belangrijke mate worden beïnvloed door opbrengsten of kosten die aan een ander boekjaar moeten worden toegerekend, zulks in de toelichting dient te worden vermeld¹⁸.

Niet-afschrijfbaar activa

Wat betreft de boekhoudkundige verwerking van kapitaalsubsidies toegekend voor de verwerving van niet-afschrijfbaar activa, moet naar het oordeel van de Commissie rekening worden gehouden met de finaliteit van dergelijke subsidies. In die optiek is het logisch dat een kapitaalsubsidie toegekend ter verwerving van een niet-afschrijfbaar actief op het passief van de balans geboekt blijft, zolang het betrokken actief deel uitmaakt van het patrimonium van de onderneming.

Wordt een minderwaarde vastgesteld, dan is het aangewezen - naar analogie met de aanrekening van kapitaalsubsidies met betrekking tot afschrijfbaar activa - de kapitaalsubsidie in resultaat te nemen *pro rata* de geboekte minderwaarde op het gesubsidieerde actief.

Realisatie of buitengebruikstelling van het vast actief

Bij realisatie of buitengebruikstelling van de gesubsidieerde vaste activa, dient het gedeelte van de kapitaalsubsidie (en de eventuele uitgestelde belastingen hierop) dat nog niet in het resultaat is opgenomen, onmiddellijk in het resultaat te worden geboekt.

¹⁸ Artikel 33, tweede lid KB W.Venn.

Boeking

- Boeking op het ogenblik dat het recht op de kapitaalsubsidie komt vast te staan:

414 Te innen opbrengsten en/of 291 Overige vorderingen	
	aan 15 Kapitaalsubsidies [1680 Uitgestelde belastingen op kapitaalsubsidies] ¹⁹

- Boeking bij ontvangst:

550 Kredietinstellingen: Rekening-courant	
	aan 414 Te innen opbrengsten

550 Kredietinstellingen: Rekening-courant	
aan 414 Te innen opbrengsten	

- Boeking bij toerekening van de subsidie aan de resultatenrekening:

15 Kapitaalsubsidies [1680 Uitgestelde belastingen op kapitaalsubsidies] ²⁰	
	aan 753 Kapitaal- en interestsubsidies [780 Onttrekkingen aan de uitgestelde belastingen]

3. TERUGBETALING

Indien de onderneming (een deel van) de kapitaalsubsidie dient terug te betalen (bijvoorbeeld omdat de voorwaarden niet langer worden nageleefd), zal dit in de boekhouding tot uitdrukking moeten worden gebracht.

Het terug te betalen percentage van de kapitaalsubsidies die nog niet in resultaat werden genomen, dient afgeboekt te worden. Het terug te betalen percentage van de kapitaalsubsidies die reeds in het resultaat werden opgenomen, dient geboekt te worden als *Diverse financiële kosten* (rekening 657), tenzij het om bijzondere redenen²¹ verantwoord zou zijn ze als *Andere uitzonderlijke kosten* (rekening 664) te boeken. De terug te betalen subsidies mogen in geen geval in mindering worden gebracht van de subsidies ontvangen tijdens of toegerekend tot het boekjaar, aangezien artikel 25, § 2 KB W.Venn. elke vorm van compensatie uitsluit, ook al wordt ze in de toelichting uitgesplitst.

Voorbeeld

De overheid kent in jaar N onder welbepaalde voorwaarden aan een onderneming een kapitaalsubsidie van 5.000 euro toe voor een investering van 25.000 euro. Deze kapitaalsubsidie is vrijgesteld van belastingen. De onderneming investeert in een machine, afschrijfbaar over 5 jaar. In het jaar N+2 blijkt dat de onderneming niet alle langer alle voorwaarden naleeft

¹⁹ Enkel in het geval dat er belastingen verschuldigd zullen zijn op de kapitaalsubsidie bij de inresultaatname.

²⁰ Enkel in het geval dat er belastingen verschuldigd zijn op de kapitaalsubsidie.

²¹ Redenen die geen verband houden met de gewone bedrijfsuitoefening.

en de overheid vordert de helft van de kapitaalsubsidie terug. Op dat moment werd reeds 2.000 euro van de kapitaalsubsidie in resultaat genomen.

– Boeking op het ogenblik dat het recht op de kapitaalsubsidie komt vast te staan:

414 Te innen opbrengsten	5.000	
aan 15 Kapitaalsubsidies		5.000

– Boeking bij ontvangst kapitaalsubsidie:

550 Kredietinstellingen: Rekening-courant	5.000	
aan 414 Te innen opbrengsten		5.000

– Boekingen op inventarisdatum jaar N:

6302 Afschrijvingen op materiële vaste activa	5.000	
aan 239 Installaties, machines en uitrusting: geboekte afschrijvingen		5.000

15 Kapitaalsubsidies	1.000	
aan 753 Kapitaal- en interestsubsidies		1.000

– Boekingen op inventarisdatum jaar N+1:

6302 Afschrijvingen op materiële vaste activa	5.000	
aan 239 Installaties, machines en uitrusting: geboekte afschrijvingen		5.000

15 Kapitaalsubsidies	1.000	
aan 753 Kapitaal- en interestsubsidies		1.000

– Boeking op het ogenblik dat de subsidie wordt teruggevorderd in jaar N+2:

15 Kapitaalsubsidies	1.500	
657 Diverse financiële kosten	1.000	
aan 489 Andere diverse schulden		2.500

– Boeking op het ogenblik van de terugbetaling van de helft van de kapitaalsubsidie:

489 Andere diverse schulden	2.500	
aan 55 Kredietinstellingen: Rekening-courant		2.500

4. PARTICULARITEITEN

- Fusies en (partiële) splitsingen

Voor de boekhoudkundige verwerking van kapitaalsubsidies bij fusies en (partiële) splitsingen, zie CBN-adviezen 2009/6²², 2009/8²³ en 2009/11²⁴.

- Inbreng van een algemeenheid van goederen of een bedrijfstak

Voor de boekhoudkundige verwerking van kapitaalsubsidies bij inbreng van een algemeenheid van goederen of een bedrijfstak, zie advies 2009/15²⁵.

Een vennootschap die een algemeenheid van goederen of een bedrijfstak inbrengt, dient de nog niet in resultaat genomen kapitaalsubsidies die betrekking hebben op de ingebrachte activa, uit te boeken en in resultaat te nemen in de post *Andere financiële opbrengsten*²⁶.

Artikel 81 KB W.Venn. bepaalt dat bij inbreng van een bedrijfsafdeling of een algemeenheid van goederen zoals gedefinieerd in de artikelen 678 en 679 van het Wetboek van Vennootschappen, de ingebrachte activa, passiva, rechten en verplichtingen in de boekhouding worden opgenomen van de vennootschap waarin de inbreng gebeurt, tegen de waarde waarvoor zij op het tijdstip van de inbreng in de boekhouding van de inbrengende vennootschap voorkwamen.

Indien een gesubsidieerd actief deel uitmaakt van een inbreng van een bedrijfsafdeling of van een algemeenheid van goederen, dient de kapitaalsubsidie bijgevolg uitgeboekt te worden bij de inbrengende vennootschap en voor hetzelfde bedrag terug te worden aangelegd bij de vennootschap waarin de inbreng gebeurt²⁷.

Deze kapitaalsubsidie dient in resultaat genomen te worden bij de verkrijgende vennootschap *pro rata* de afschrijvingen van het gesubsidieerde actief.

B. Interestsubsidies

1. BEGRIIP EN VOORSTELLING IN DE JAARREKENING

De overheid kan, in het kader van haar politiek ter bevordering van de investeringen, tussenkomen in de lasten van financiering van de investering. Zij betaalt derhalve een deel van de interestlast terug aan de onderneming.

In toepassing van het beginsel van niet-compensatie mogen interestsubsidies niet in mindering worden gebracht van de betaalde intresten, maar dienen ze overeenkomstig artikel 96 KB W.Venn. in de resultatenrekening onder de post IV.C. *Andere financiële opbrengsten* te worden opgenomen²⁸.

²² CBN-advies 2009/6 “De boekhoudkundige verwerking van fusies”, *Bulletin CBN*, nr. 53, september 2010, 9-32.

²³ CBN-advies 2009/8 “Boekhoudkundige verwerking van splitsingen”, *Bulletin CBN*, nr. 53, september 2010, 45-57.

²⁴ CBN-advies 2009/11 “De boekhoudkundige verwerking van partiële splitsingen”, *Bulletin CBN*, nr. 53, september 2010, 59-72.

²⁵ CBN-advies 2009/15 “De boekhoudkundige verwerking van de inbreng van een bedrijfstak of van een algemeenheid van goederen”, *Bulletin CBN*, nr. 53, september 2010, 73-80.

²⁶ Artikel 362, tweede lid Wetboek Inkomstenbelastingen 1992 voorziet evenwel dat wanneer gesubsidieerde activa deel uitmaken van een inbreng van een bedrijfsafdeling of een algemeenheid van goederen, het gedeelte van de kapitaalsubsidie dat, op het ogenblik van de verrichting, nog niet als winst werd aangemerkt, ten name van de inbrengende vennootschap volledig wordt vrijgesteld.

²⁷ Zie CBN-advies 2009/15 “De boekhoudkundige verwerking van de inbreng van een bedrijfstak of van een algemeenheid van goederen”, *Bulletin CBN*, nr. 53, september 2010, 73-80.

²⁸ Indien de onderneming (een deel van) de interestsubsidie dient terug te betalen, zal dit in de boekhouding tot uitdrukking moeten worden gebracht als een diverse financiële kost, tenzij het om bijzondere redenen verantwoord zou zijn dit als een andere uitzonderlijke kost te boeken (*cf.* II.A.1.3. van dit advies).

Als een interestsubsidie ineens wordt uitbetaald, maar betrekking heeft op een over meerdere jaren gespreide investering, dan moet de interestsubsidie – gelet op het ‘matching principe’ en het beginsel van het getrouw beeld – gespreid in resultaat worden genomen parallel met de intresten waarop ze betrekking heeft.

2. BOEKHOUDKUNDIGE VERWERKING

- Boeking op het ogenblik dat het recht op de interestsubsidie komt vast te staan:

414 Te innen opbrengsten	
	aan 753 Kapitaal- en interestsubsidies

- Boeking bij ontvangst:

550 Kredietinstellingen: Rekening-courant	
	aan 414 Te innen opbrengsten

- Inventarisboeking:

Indien de geboekte interestsubsidie gedeeltelijk betrekking heeft op volgende boekjaren, wordt een gedeelte overgedragen:

753 Kapitaal- en interestsubsidies	
	aan 493 Over te dragen opbrengsten

IV. Exploitatiesubsidies

A. Begrip en voorstelling in de jaarrekening

Exploitatiesubsidies zijn subsidies die niet afhankelijk zijn van een investering in vaste activa. Het betreft bedragen die door de overheid aan een entiteit worden toegekend om bepaalde exploitatiekosten te compenseren of te dekken. Artikel 95 KB W.Venn. bepaalt dat de kapitaalsubsidies die niet afhankelijk zijn van een investering in vaste activa worden geboekt als bedrijfsopbrengsten of financiële opbrengsten in de resultatenrekening.

Overeenkomstig artikel 96 KB W.Venn. worden de tegemoetkomingen van de overheid in het kader van een tarifieringspolitiek als compensatie voor lagere ontvangsten onder de post I.A. *Omzet* geboekt, en worden exploitatiesubsidies onder de post I.D. *Andere bedrijfsopbrengsten* in de resultatenrekening opgenomen. Een exploitatiesubsidie dient geboekt te worden op het ogenblik waarop het recht van de onderneming op deze subsidie komt vast te staan en de subsidie redelijkerwijze gewaardeerd kan worden.

Indien de effectieve toekenning van de exploitatiesubsidie niet samenvalt met de periode waarop zij betrekking heeft, dan moet deze exploitatiesubsidie via de overlopende rekeningen worden toegerekend aan het boekjaar waarop zij betrekking heeft.

Het totaal bedrag van de subsidies (andere dan investeringsubsidies) dient in de toelichting vermeld te worden.

B. Boekhoudkundige verwerking

- Boeking op het ogenblik dat het recht op de exploitatiesubsidie komt vast te staan:

414 Te innen opbrengsten
aan 740 Bedrijfssubsidies en compenserende bedragen

- Boeking bij de ontvangst:

550 Kredietinstellingen: Rekening-courant
aan 414 Te innen opbrengsten

- Inventarisboeking:

Indien de geboekte exploitatiesubsidie gedeeltelijk betrekking heeft op volgende boekjaren, wordt een gedeelte overgedragen:

740 Bedrijfssubsidies en compenserende bedragen
aan 493 Over te dragen opbrengsten

C. Toepassingen

1. GEDEELTELIJKE VRIJSTELLING BETALING BEDRIJFSVOORHEFFING

De Commissie is van oordeel dat de gedeeltelijke vrijstelling van betaling van de bedrijfsvoorheffing, in de vorm van het wegvallen van een schuldvordering, als een exploitatiesubsidie moet worden beschouwd²⁹.

2. PARTICULARITEIT: OVERHEIDSSUBSIDIES TER FINANCIERING VAN HET BEDRIJFSKAPITAAL

Overheidssubsidies die worden toegekend ter ondersteuning van bedrijven die als gevolg van een sterke omzetting een bijkomende behoefte aan nettobedrijfskapitaal hebben, dienen te worden toegerekend aan de boekjaren waarop zij krachtens de subsidiëringsbeslissing betrekking hebben³⁰. Indien de betrokken boekjaren reeds afgesloten zijn dan dient, luidens artikel 33, tweede lid KB W.Venn., daarvan in de toelichting melding te worden gemaakt.

Naar het oordeel van de Commissie vertoont zo'n subsidie het kenmerk van een financiële opbrengst. Het is immers de bedoeling van de subsidiërende overheid om via een financiële tegemoetkoming bij te dragen tot de financiering van de voorraden en vorderingen (i.e. van het bedrijfskapitaal) van de onderneming. Een boeking onder de rubriek IV.C. *Andere financiële opbrengsten* is derhalve aangewezen met een uitdrukkelijke vermelding in de toelichting (cf. Staat XIII, A van het volledig schema).

²⁹ Zie advies 2009/13 “De boekhoudkundige verwerking van het stelsel tot gedeeltelijke vrijstelling van betaling van de bedrijfsvoorheffing, zoals geregeld door artikel 275/3 van het Wetboek van de Inkomstenbelastingen 1992”, *Bulletin CBN*, nr. 52, maart 2010, 27-34 en advies 2010/2 “De boekhoudkundige verwerking van het stelsel tot gedeeltelijke vrijstelling van betaling van de bedrijfsvoorheffing, zoals geregeld door artikel 275/3 van het Wetboek van de Inkomstenbelastingen 1992-Update”, *Bulletin CBN*, nr. 54, oktober 2010, 11-13.

³⁰ Indien de betrokken boekjaren reeds afgesloten zijn dan dient, luidens artikel 33, tweede lid KB W.Venn., daarvan in de toelichting melding te worden.

V. Subsidies voor kosten van onderzoek en ontwikkeling

Overeenkomstig artikel 95 KB W.Venn. kunnen als kosten van onderzoek en ontwikkeling onder de immateriële vaste activa worden geboekt de kosten van onderzoek, vervaardiging en ontwikkeling van prototypes en van producten, uitvindingen en knowhow, die nuttig zijn voor de ontwikkeling van de toekomstige activiteiten van de onderneming.

Deze kosten van onderzoek en ontwikkeling worden tegen vervaardigingsprijs op het actief geboekt voor zover die niet hoger is dan een voorzichtige raming van hun gebruikswaarde of van het toekomstig rendement voor de onderneming van deze vaste activa (artikel 60, eerste lid KB W.Venn.).

Worden deze kosten geactiveerd, dan moeten ze worden afgeschreven volgens de normale regels (artikel 61, § 1, eerste t.e.m. derde lid KB W.Venn.). Indien de kosten van onderzoek en ontwikkeling over meer dan vijf jaar afgeschreven worden, dan moet dit evenwel in de toelichting worden verantwoord (artikel 61, § 1, vierde lid KB W.Venn.).

Een onderneming die kosten maakt in het kader van door haar verricht onderzoek, dient deze kosten (lonen en wedden, kosten voor het gebruik van materiaal, diensten en diverse goederen, enz.) in beginsel naar hun aard te boeken in de resultatenrekening van het boekjaar waarin deze kosten werden gemaakt.

Wanneer voor alle of sommige van deze kosten de in het besluit bepaalde voorwaarden zijn vervuld voor hun activering, en bijgevolg voor hun geleidelijke tenlasteneming via afschrijvingen, dan wordt hun overboeking naar het actief verricht in een later stadium via de post I.C. *Geproduceerde vaste activa* van de resultatenrekening.

Anderzijds worden de in het kader van dit onderzoek verworven materiële vaste activa (gebouwen, laboratoria, materiaal, enz.) volgens de normale regels rechtstreeks op de desbetreffende actiefpost van de materiële vaste activa geboekt en wordt hun kostprijs geleidelijk ten laste genomen via afschrijvingen.

A. Toekenning subsidies voor kosten van onderzoek en ontwikkeling

Vaak worden de kosten voor onderzoek en ontwikkeling gesubsidieerd door de overheid³¹. De voorwaarden voor het toekennen van deze subsidies kunnen verschillen en hangen af van het wettelijk kader waarbinnen de subsidie werd toegekend en van diverse bijzondere bepalingen. Bij het tot uiting brengen van deze subsidies in de boekhouding zal derhalve rekening moeten worden gehouden met de aard van de subsidie en met de toekenningsvoorwaarden.

In beginsel loopt de boeking van subsidies parallel met de boeking van de kosten of de goederen waarvoor de subsidie werd toegekend. Hieruit volgt dat in de mate waarin de kosten van onderzoek en ontwikkeling als bedrijfskosten worden geboekt tijdens het boekjaar waarin deze kosten werden gemaakt, de subsidies die daarop betrekking hebben in hetzelfde boekjaar als bedrijfsopbrengsten in de resultatenrekening moeten worden geboekt onder de post I.D. *Andere bedrijfsopbrengsten* (cf. omschrijving van deze post in artikel 96 KB W.Venn.).

Gaat het daarentegen om kapitaal- of interestsubsidies die werden verleend voor het verwerken door de onderneming van materiële vaste activa dan worden deze subsidies geboekt volgens de normale regels vastgelegd in het KB W.Venn.³². Hierdoor wordt de overeenstem-

³¹ Artikel 193ter WIB 92 voorziet in een vrijstelling voor de kapitaal- of interestsubsidies op immateriële en materiële vaste activa die worden toegekend in het raam van de steun aan onderzoek en ontwikkeling door de bevoegde gewestelijke instellingen, met inachtneming van de Europese reglementering inzake staatssteun.

³² Cf. supra.

ming verzekerd tussen opbrengsten eensdeels en de kosten verbonden met deze opbrengsten anderdeels (matching principe).

Gaat het om gesubsidieerde kosten van onderzoek en ontwikkeling die via de resultatenrekening ten laste werden genomen, dan moet hun - gehele of gedeeltelijke - activering onder de voorwaarden van artikel 60 KB W.Venn. geschieden ten belope van hun brutobedrag. Voor de passivering van de desbetreffende kapitaalsubsidies en van de (eventuele) uitgestelde belastingen daarop moet eveneens rekening worden gehouden met de geactiveerde kostenfractie.

De wijze waarop de kosten van onderzoek en ontwikkeling worden geactiveerd (namelijk geheel of gedeeltelijk) is bepalend voor het bedrag waartegen de subsidie moet worden gepassiveerd.

De toerekening van de kapitaalsubsidie aan de resultatenrekening moet bovendien gelijkmatig geschieden met de tenlasteneming van de kosten van onderzoek en ontwikkeling.

B. Terugbetaling subsidies voor kosten van onderzoek en ontwikkeling

Soms moet een subsidie geheel of gedeeltelijk of zelfs ten belope van het dubbel van het ontvangen bedrag worden terugbetaald zodra de kosten van onderzoek en ontwikkeling hebben geleid tot de realisatie van een bepaalde omzet of winst.

Vermits deze bedragen slechts verschuldigd zijn zodra een opschortende voorwaarde is vervuld, moet er worden vanuit gegaan dat, zolang deze voorwaarde niet is vervuld, er geen aanleiding bestaat tot het boeken van een schuld of een voorziening op het passief. Wel moet met toepassing van artikel 25, § 3 KB W.Venn. in de toelichting een passende vermelding worden opgenomen³³. Is daarentegen de voorwaarde vervuld, dan moet de daardoor ontstane kost ook als zodanig worden geboekt.

Op deze wijze wordt de overeenstemming tussen kosten en opbrengsten (matching principe) verzekerd, zowel op het ogenblik waarop de kosten van onderzoek worden gemaakt als op het ogenblik waarop de gerealiseerde opbrengsten of winsten toelaten de uit de vervulling van de voorwaarde ontstane kost te dekken.

Wanneer de begunstigde onderneming daarentegen verplicht is de ontvangen subsidies terug te betalen, dan moeten de betrokken "subsidies" als schulden worden gepassiveerd, zolang geen gehele of gedeeltelijke vrijstelling (of opschorting) van terugbetaling wordt bekomen. Deze "subsidiëringsovereenkomst" kwalificeert volgens de Commissie immers eerder als een financieringsovereenkomst met voorwaardelijke vrijstelling van terugbetaling dan als een klassieke subsidiëringsovereenkomst (met voorwaardelijke terugbetaling).

Dit advies vervangt de CBN-adviezen 105/3, 105/7, 125/1, 125/2, 125/2bis, 125/3, 125/3bis, 125/4, 125/5, 125/6, 125/7, 125/8, 125/9, 138/1, 138/2, 138/3, 145/1 en 2010/19.

---

³³ Zie eveneens CBN-advies 136/1 "Voorwaardelijke obligaties" *Bulletin CBN*, nr. 10, april 1983, 20.

Lay-out en zetwerk
KARAKTERS, GENT

